

Úvod

Má bakalářská práce se zabývá vývojem terorismu a jeho současnými formami, v neposlední řadě bych chtěl zmínit také roli AČR v zahraničních misích.

K výběru tohoto tématu mě přivedl osobní zájem a zkušenost, také si však myslím, že tato problematika je poutavou i pro samotného čtenáře. Zároveň se toto téma stává velice aktuálním, neboť současná hrozba terorismu je doslova všudypřítomná.

Terorismus je v současnosti bohužel celosvětový problém. Růst z něho vyplývajících rizik nutí instituce, organizace a státy spojovat síly a spolupracovat v boji proti tomuto zlu. Globální spolupráce v boji proti terorismu je dnes již životní nutností. To platí i pro ČR, která se na protiteroristických aktivitách rovněž podílí, zejména v oblasti zahraničně politické, ve sféře policejních a zpravodajských služeb.

O terorismu již bylo napsáno nepřehledné množství příspěvků, dokumentů, knih, studií, zejména od neblahé a zřejmě doposud nejtragičtější události – teroristickém útoku z 11. září 2001. Teroristickými útoky z 11. září 2001 se označuje skupina čtyř operativně vedených útoků na cíle v USA. Tyto útoky byly umožněny a provedeny pomocí čtyř unesených osobních letadel. Dvě letadla narazila do budov Světového obchodního centra a jedno do budovy Pentagonu. Pasažéři ze čtvrtého letadla se pokusili únoscům postavit a zbavit je nadvlády nad letounem, tato snaha pro ně ovšem dopadla tragicky neboť únosci v pro ně neudržitelné situaci navedli letoun přímo k zemi a letadlo se zřítilo do neobydlené oblasti v Pensylvánii, ale čtvrtému útoku se za cenu obětí na životech cestujících podařilo zabránit. Za pachatele byli později označeni militantní islamisté napojení na Al-Káidu. Vůdcem devatenáctičlenné skupiny byl Muhammad Atta..

„Po 11.září již svět nebude nikdy takový jako před ním“ píše všechny světové významné listy v jakési společenské předtuše. Terorismus se dostal do obsahu různých předmětů vyučovaných na školách, do obsahu jednání představitelů vlád, politických i bezpečnostních organizací a hlavně tato informační lavina změnila rovněž způsoby uvažování odborníků i občanů. Každý, kdo se dnes zamýšlí nad terorismem je v obtížné situaci. Co vlastně mají ti jednotlivci a skupiny společné? A mají vůbec něco společné? Na první pohled je zcela zřejmé, že se jedná o neuvěřitelnou směs náboženských

přesvědčení a vzájemně protichůdných politických směrů, s určitou nadsázkou lze říci, že až dosud měli všechny konflikty více či méně lokální charakter. Celých kontinentů se tyto hrozby bezprostředně nebo téměř vůbec nedotkli, ale s postupem času se však prostředky a metody terorismu rychle mění. K zásadním změnám v této oblasti došlo po roce 1990, kdy došlo k rozpadu sovětského bloku a k ukončení studené války. Nejvíce se chápání terorismu jako celosvětového problému změnilo po útocích na světové obchodní centrum v USA.

„Zásah proti centru světové prosperity ohrožuje zájmy všech a to na první pohled, jelikož se jedná o zásah do hospodářské prosperity všech světových vlád, ať je jejich přesvědčení jakékoliv, také nezáleží na tom zda jsou tyto vlády demokratické či autoritativní, nezáleží ani na náboženském vyznání občanů těchto vlád.“¹

Toto vysvětluji na základě prohlášení dnes neznámějšího vůdce teroristické skupiny Usámy bin Ládina, který je, nebo byl podporován jak jednotlivci, militantními skupinami, ale dokonce i některými státy (např. Írán, Sírie, Libie apod.) po celém světě že *„jeho boj neskončí, dokud celý svět nebude vyznávat jediné pravé náboženství“*² Tímto jsou ohroženi nejen Evropané a Američané, ale například i Číňané, Indové a dokonce i všichni muslimové, kteří nesdílejí stejně fanatické názory jako on sám.

Tyto skutečnosti si všechny světové vlády uvědomují a participují na této celosvětové hrozbě společně, například v zahraničních mírových či bojových operacích, do kterých se zapojila i naše země od roku 1990 operací *„Pouštní bouře“*³ v Kuvajtu.

1 KOLEKTIV AUTORŮ. *Terorismus a my*. Praha : Computer press, 2001, s. 13.

2 POHLY, M., DURÁN, CH. *Usáma bin Ládín*. Brno : Jota, 2001, s. 22.

3 Válka v Zálivu, jinak též válka v Perském zálivu, byla ozbrojeným konfliktem z přelomu let 1990–1991 mezi Irákem Saddáma Husajna a koalicí 28 států (včetně Československa) v čele s USA, kterým OSN poskytla mandát k provedení vojenské operace za účelem osvobození Kuvajtu.

1. VYMEZENÍ A TEORETICKÉ POJETÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Charakteristickým znakem každé společnosti je různorodost jejich názorů, postojů a tradic. Určitá část společnosti se přiklání k extrémně idealistickým až radikálním postojům na rozdíl od „běžného občana“ a tyto své extrémní postoje se snaží více či méně razantněji prosazovat. Průvodním jevem extremismu je narůstající násilná trestná činnost a radikálnější postoj některých skupin k určitým sociálním skupinám např. občanům s jiným politickým smýšlením, jiného náboženského vyznání, jiné barvy pleti atd.

Fenomén extremismu není dostatečně prozkoumán a vědecky zhodnocen a proto dochází v časté míře k zobecňování s pojmem Terorismus a proto jsem se pokusil o základní rozdělení extremistických skupin do které terorismus patří.

1.1. Základní pojmy extremismu

➤ **Anarchismus**

Politické hnutí, zdůrazňující naprostou svobodu a volnost jednotlivce a naprosté uplatňování svobody vůle, pro tento pořádek je odmítáno vše, co těmto ideálům brání (stát, autorita, disciplína atd.)

➤ **Antisemitismus**

Jde o specifický projev nesnášenlivosti k židům, k sionismu atd.

➤ **Extremismus**

V obecném pojetí jde o výrazné odchýlení se od obecně uznávaných a v aktuální době přijímaných norem.

➤ **Politický extremismus**

Je manifestován jako radikální až militantní odmítání politiky státu anebo ústavního pořádku, a to i za použití násilí

➤ **Fašismus**

Otevřeně militantní a nacionalistické hnutí, ideově i v praxi nahrazující parlamentní demokracii totalitní diktaturou.

➤ **Náboženské sekty**

Relativně uzavřené seskupení osob stejného náboženského smýšlení s pevně organizovanou strukturou a absolutistickými názory na podřízenost členů

➤ **Nacionalismus**

Politický směr, dle kterého vlastní „národ“ je základní společenskou jednotkou, nadřazenou nad ostatní.

➤ **Rasismus**

Je nevědecká teorie předpokládající, že biologický a etnický původ určuje kulturní, psychickou povahu populací, které se vzájemně dělí na „vyšší“ a „nižší. Převzato ideologiemi, které zdůrazňují nadřazenost bílé rasy nad ostatními „méněcennými rasami“

➤ **Trestná činnost organizovaného charakteru**

Organizované páchaní úmyslné trestné činnosti více osobami vzájemně propojenými v relativně dočasné organizované skupině za účelem dosažení zisku.

1.2. Pojem terorismus

Termín terorismus byl poprvé použit během Velké francouzské revoluce pro popis praktik používaných vládou vůči jejím úhlavním nepřátelům.

„Terorismus je metoda použití síly či hrozby silou prováděná skrytými jednotlivci, skupinami nebo státem podporovanými aktéry. Akt násilí je zaměřen proti nevinným osobám nebo civilním cílům. Hlavním účelem teroristického aktu je vyvolat pocit strachu. Vedlejším účelem může být upoutání pozornosti (tzv. propaganda činem),

nebo získání dílčích výhod či ústupků ze strany atakovaného aktéra. Konečným cílem terorismu je politická změna.“⁴

O terorismu již bylo v uplynulých letech hodně napsáno mnoha významnými lidmi, bohužel ne vždy se jednalo o odborníky a také za některými definicemi lze nalézt i politickou zainteresovanost.

Pod pojmem terorismus si lidé představují různé věci podle individuální perspektivy a proto existuje i mnoho definic terorismu, které se dělí také dle toho zda se jedná o laika či odborníka. Slovo terorismus se dnes používá jako definice téměř všech nezákonných násilných činů, kterých se za politickými účely dopouštějí tajné organizace. Proto se pokusím se představit několik uznávaných definic, avšak samozřejmě ani tyto nelze použít universálně na tento fenomén.

Slovo teror je odvozeno od latinského slova „*terrere*“, což v překladu do češtiny odpovídá významu slova strašný či hrozný. Z obsahu uvedených slov vyplývá, že pojem terorismus v sobě zahrnuje takové činnosti a metody, které vyvolávají pocity strachu a hrůzy.

V roce 1980 byla v USA publikována definice terorismu, jež představuje výchozí standard pro posuzování a hodnocení teroristických činů. „*Terorismus je propočítané násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus obsahuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen*“⁵

Tuto definici jsem zde uvedl záměrně ač je téměř 30 let stará abych na ní předvedl, jak se světový terorismus změnil. Dnes by si jen těžko někdo dovolil v definici terorismu uvést, že kriminální zločiny jsou pouze a jen symbolické, zvláště po 11. září 2001, kdy počet obětí přesáhl číslo 2800, nemluvě o dopadu na ekonomiky nejvyspělejších zemí!

4 ŠEDIVÝ, J. *Nové paradigma terorismu*. In Mezinárodní politika 1/2003, s. 4.

5 CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekt*. Praha : Linde, 2001, s. 19.

Vymezení termínu *terrorismus* je velmi složité, každý autor chápe tento pojem jinak a nahlíží na něj různým způsobem. „ *Jeden autor nazve příslušníka nějakého hnutí teroristou, zatímco druhý ho nazve bojovníkem za svobodu. Shodně se však většina autorů vyhýbá pojetí, že terrorismus je osobní záležitost jednotlivce. Spíše se zabývají analýzou politických programů a podpory od státních a nebo místních institucí a společnosti jako takové. Mnoho věcí naznačuje, že teroristé nechtějí, aby po jejich činech bylo mnoho obětí, neboť by tím mohli přijít o širší podporu veřejnosti, a o tu jde především. Cílem teroristů tedy není vysoký počet obětí, ale vzbudit ve veřejnosti pocit strachu, anebo zažehnout vzpouru.* “⁶

Avšak já si myslím, že „současné“ násilné útoky mají cíl již jiný a tím je hlavně usmrtit co nejvíce lidských obětí a následně vyvolat pocit strachu a hrozby.

Předcházející definice se dotýkají podstaty terorismu. Zdůrazňují plánované, promyšlené a politicky motivované násilí, zaměřené proti nezúčastněným osobám, sloužící jako prostředek k dosažení vytčených cílů. Zdá se, že jejich obsah je do jisté míry zkreslující. Většina z nich považuje teroristický čin za násilný akt, který je důsledkem prvotní politické motivace. Vedle uvedeného tvrzení mluví řada odborníků například o terorismu s kriminální motivací, o drogovém terorismu, o náboženském terorismu a dokonce o sociálním terorismu ve vztahu zaměstnanci – zaměstnavatelé. V tomto kontextu se zdá výhodnější, pro obecnou kvalifikaci teroristického činu, prevence možných či skutečných následků činu před jeho motivací. Pokud s sebou násilný čin jednotlivce nebo skupiny přináší politické důsledky, ohrožuje nezúčastněné osoby nebo má silný psychologický účinek na velkou část společnosti, musí být nutně za teroristický považován. Motivace činu je v uvedeném případě sekundární. Přijmeme-li tuto zásadu, bude pravděpodobně širší definice termínu „terrorismus“ pro naše potřeby výhodnější. „*Terrorismus znamená cílevědomé použití organizovaného násilí proti nezúčastněným osobám za účelem dosažení politických kriminálních nebo jiných cílů. Tyto cíle představují ve svých důsledcích ohrožení velkých skupin nebo celé společnosti a negativně se promítají do politických vztahů státu. Psychologický efekt, vyplývající z pocitu ohrožení, může ve společnosti vyvolat změnu státních postojů a vést ke vzniku krizí na lokálních, státních a mezistátních úrovních.*“⁷

6 WIKIPEDIE Otevřená encyklopedie [online]. 2009, poslední revize 9. 1. 2009 [cit. 12. února 2009]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Terrorismus>>.

7 JANÍČEK, M. *Pyrotechnická ochrana před terorismem*. Vyškov : Educa Consulting, 2002, s.22.

Terorismus je složitý a stále se vyvíjející fenomén a žádná z uvedených definic nemůže vystihnout jeho podstatu přesně. Obecně lze terorismus chápat jako metodu pro dosažení určitého cíle a může být považován maximálně za ostrou formu psychologické války, vedené malou skrytou skupinou či skupinami.

2. DRUHY TERORISMU

Druhy či typy terorismu nebyli dosud definovány v žádném mezinárodně právním dokumentu ani žádným z orgánů Organizace spojených národů či mezinárodní vládní organizace, existuje ovšem řada rozdělení doktrinárních. V základní podobě se terorismus rozděluje na Státní terorismus a terorismus mezinárodní.

2.1. Státní terorismus

Hovoříme-li o státním terorismu, máme na mysli formu krutovlády, akty násilí k dosažení politických a jiných cílů, vnucování nadvlády vyvoláváním strachu, vytváření vysílání ozbrojených skupin k provádění teroristických akcí. Státní terorismus se stává v tomto případě formou náhradního válečného stavu, mluví se též o „*nepřímé agresí*“. Protiprávnost státního terorismu nevyplývá z vnitrostátního právního řádu příslušného státu (jím je naopak výkon násilí často legalizován), ale z práva mezinárodního. Jde-li o státní terorismus, je aktivní chování státu obyčejně zřejmé (například zákonodárny orgán Izraele přijal 14.3.1978 rezoluci, která vyzývá k nemilosrdnému boji proti Organizaci za osvobození Palestiny a k fyzické likvidaci jejich vůdců), pokud stát jako vykonavatel či organizátor zůstává v pozadí. Počtem obětí a svými důsledky může být státní terorismus závažnější než terorismus jednotlivců či skupin například vojenskou diktaturu v Chile. Jednotlivci v postavení státních orgánů, kteří se dopustili zločinu podle mezinárodního práva (např. genocidium, apartheid), mohou být postaveni před nově ustavený Mezinárodní soud v Haagu.

Lze obecně uvést, že „*státní terorismus je použití násilí v rozporu s mezinárodním právem, prováděné podněcované nebo kontrolované státními orgány na vlastním území nebo cizím státním území k dosažení určitých většinou politických cílů.*“⁸

2.2. Mezinárodní terorismus

Dle mého názoru je k vysvětlení termínu mezinárodní terorismus vhodné uvést stanovisko k němuž došlo Parlamentní shromáždění Rady Evropy ve svém doporučení

⁸ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha : Linde, 2005, s. 43.

z roku 1999. „*Teroristický čin je jakýkoliv trestný čin spáchaný jednotlivci či skupinami uchylujícími se k násilí nebo hrozcími jeho použitím státu, jeho institucím, obyvatelstvu obecně či konkrétním jednotlivcům, který je motivován separatistickými snahami, extrémisticko ideologickými koncepcemi či fanatismem nebo se zakládá na subjektivních či iracionálních pohnutkách a jehož cíl spočívá ve vystavení veřejné moci, některých jedinců či společenských skupin nebo obecně veřejného mínění v atmosféře strachu.*“⁹

V tomto stanovisku jsou obsaženy jedny z nejdůležitějších znaků mezinárodního terorismu a to : násilí či vyvolání strachu, protiprávnost též mezinárodní prvek. Na znaky mezinárodního terorismu ukazují internacionální prvky, jako je například podpora teroristické organizace jiným státem, útok na diplomatickou misi, únos letadla s občany několika států a podobně.

Je důležité si uvědomit, že všechny činy mezinárodních teroristů nemusí být provedeny teroristy ze států, jež jsou původcem teroristického činu. Teroristé často působí „na volné noze“ a teroristickou práci ve prospěch daného státu provádějí na objednávku zahraniční skupiny. Stát tak prostřednictvím najatých teroristů uplatňuje svůj politický zájem formou násilí či strachu v jiném státě. Za takové země podporujících terorismus se obecně považují Libie, Sirie, Irán a další muslimské státy.

Pokusil jsem se o shrnutí základních znaků mezinárodního terorismu a došel k závěru, že obecně panuje shoda v tom, že většina mezinárodních teroristických útoků v minulosti souvisela s politickými či náboženskými cíli za použití násilí s enormní snahou o zviditelnění se ve světových médiích.

V popředí zájmu jak široké veřejnosti, tak i odborníků samozřejmě stojí Státní a mezinárodní terorismus, jelikož k teroristickým útokům na úrovni těchto dvou fenoménů dochází nejčastěji a jsou vždy mediálně šířena, ale s vývojem doby a pokrokem moderních technologií je i možnost zneužití „kvalitativně“ nových prostředků a metod. V této souvislosti je proto současná nastupující etapa terorismu často nazývána jako „*super-terorismus*“.

⁹ WIKIPEDIE Otevřená encyklopedie [online]. 2009, poslední revize 9. 1. 2009 [cit. 12. února 2009]. Dostupné na WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Terrorismus>>

2.3. Super – terorismus

Brzybohatý uvádí, že tento druh terorismu je „*spojován s použitím zbraní hromadného ničení (ZHN), to znamená prostředků původně vyvinutých výhradně pro vojenské použití (jaderné, chemické a biologické zbraně).*“¹⁰ Tyto výše uvedené zbraně není tak snadné vyrobit ve srovnání s nejčastěji používanými výbušnými zařízeními.

V současné době však existuje možnost získání tohoto materiálu z vojenských arzenálů ZHN legitimních armád s největší pravděpodobností určených ke zničení, dle mezinárodních úmluv a dohod. Největší zásoby těchto zbraní vlastní v současné době Rusko, Jižní Korea, Indie a USA.

Do roku 1995 se úvahy o zneužití ZHN k teroristickému útoku pohybovaly pouze v rovině hypotéz, nezdařených pokusů a spekulací. Skutečným se však tato hrozba stala až po použití nervového plynu v Tokijském metru skupinou náboženských fanatiků ze sekty Óm Šinri Kjó. Při tomto útoku bylo dvanáct obětí a více než pět tisíc lidí bylo zraněno. a později při útocích na Světové obchodní centrum, kde ZHN sice použity nebyly, ale došlo k němu ke smrti téměř 3000 obyvatel. Při tomto útoku bylo dvanáct obětí a více než pět tisíc lidí bylo zraněno. Po této události již hrozba super - terorismu musí být brána reálně.

2.3.1. Biologické zbraně

Biologická zbraň „*je nástroj založený na principu nějakého organismu (nejčastěji patogeních kultur) nebo jimi produkováné látky (nejčastěji toxin), jejichž cílem je nejčastěji přímo člověk, u něhož má vyvolat chorobný stav (otravu či infekční onemocnění, jejímž přímým následkem jeho významné oslabení či úmrtí.*“¹¹

Většina biologických zbraní obsahují různé formy živých patogenních organismů nebo infekčních materiálů, určených pro bojové použití. Skupina osob či jednotlivců operující v oblasti působnosti mohou rozšířit nákazu mezi početnou skupinu obyvatel. Již v historii docházelo k použití těchto zbraní například Američané a Angličané prodávali indiánům přikrývky infikované neštovicemi, Mongolové vrhali

10 BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I.* Praha : Police History, 1999, s. 54.

11 PRYMULA, R. A KOL. *Biologický a chemický terorismus.* Praha : Grada Publishing, 2001, s. 68.

za pomoci katapultů mrtvoly přes hradby do měst, aby zapříčinili vznik epidemií, Rusko je podezříváno z použití biologických zbraní ve 2. světové válce (jedná se však o spekulace), Japonsko biologické zbraně v Číně prokazatelně používalo.

Ve srovnání s ostatními zbraněmi, používaných teroristy jsou biologické zbraně vyjímečné co do rozmanitosti. „Podle vyvolávajícího původce se biologické zbraně člení na bakteriální, virové, rickettsiové, mykotické a toxinové.“¹²

Ve vojenských laboratořích byly prováděny rozsáhlé výzkumy různých kultur, ale především se jednalo o mor, antrax, neštovice, žlutá zimnice, vozňivka a různé druhy horeček. Biologické zbraně jsou vytvářena buď ve formě suchého prášku (antrax), nebo ve formě kapalné. Pro většinu agens je jednodušší připravit tyto v tekuté formě, ale suchou formu lze lépe skladovat a efektivněji rozptýlit na cíl.

Biologické zbraně je možno připravit relativně lehce a levně, proto se nazývají právem atomovou zbraní chudých. Je proto zřejmé, že k zneužití teroristy či tzv. „darebáckými státy“ označovanými politikou USA za „osu zla“ již došlo a kdykoliv znovu může dojít. Účel a politický dopad takového činu na společnost je zřejmý. V oblasti potažmo států napadených biologickou zbraní teroristy, by mohlo způsobit rozsáhlé politické a společenské problémy a chaos.

„Výroba, vývoj a skladování biologických zbraní je od roku 1975 zakázána konvencí o zákazu biologických zbraní (signováno v Moskvě 1972.“)¹³

2.3.2. Chemické zbraně

„Jsou zbraně, které na objekt útoku působí anorganickými či organickými sloučeninami, jejichž účelem je působit buď dráždivě nebo toxicky na různé organismy (rostliny, zvířata, lidi). Působení na organismy je různé – od cíleného poškozování určitých částí těla (blokace enzymu cholinesterázy v synapsích neuronů u nervově paralytických látek) až po působení systémové. Tyto zbraně je možné označit jako

¹² PRYMULA, R. A KOL. *Biologický a chemický terorismus*. Praha : Grada Publishing, 2001, s. 62.

¹³ PRYMULA, R. A KOL. *Biologický a chemický terorismus*. Praha : Grada Publishing, 2001, s. 64.

otravné látky, které lze ještě rozdělit na nervově paralytické, zpuchýřující, dusivé a dráždivé.“¹⁴

Jedná se o velmi nebezpečné zbraně, které lidstvo používalo jak v konvenční válce, tak v teroristických akcích. Tyto zbraně jsou používány již od dávnověku například dle historických údajů v 4. století před naším letopočtem využívala Spartakova vojska toxické dýmy a bylo použito látek vyvíjejícími oxid siřičitý. Z historie středověku lze zmínit odstraňování nepohodlných osob pomocí jedů a tak by jsme mohli pokračovat napříč staletími, ale uvedu jen nejzávažnější příklady použití chemických zbraní ve válkách či při teroristických akcích vzestupně dle letopočtu použití, protože mám dojem, že s účinky takovýchto zbraní by měl být čtenář seznámen podrobněji.

- **1914 – 1918:** 1.světová válka, poprvé byly použity chemické zbraně v masivním měřítku. Během této války bylo na bojištích 45 druhů chemických látek mezi nejnebezpečnější se řadí chlor, fosgen kyanovodík a yperit.Celkové množství dosáhlo 120 000 tun. Zasaženo a intoxikováno bylo 1 300 000 osob z nichž necelých 100 000 zemřelo.
- **1940 – 1945:** 2. světová válka, za použití cyklonu B nacisté v koncentračních táborech zavraždili miliony nevinných lidí.
- **1960 – 1971:** Válka USA ve Vietnamu, v tomto konfliktu byli nasazeny chemické zbraně.V této válce Američané vyzkoušeli 15 různých chemických látek.Přesný počet obětí na obou stranách není znám,ale bylo dokázáno,že američtí vojáci kteří se vrátili zpět do vlasti měli vážné poškození zdraví právě chemickými látkami a mnoho jich zemřelo v tomto důsledku
- **1993:** Teroristická skupina Óm Šinri Kjó použila proti civilnímu obyvatelstvu Sarin. Počet obětí není znám.
- **1994:** Teroristická skupina Óm Šinri Kjó uskutečnila v tokijském metru útok Sarinem. Tento čin si způsobil smrt 12 lidem, ale otravu 5000.

¹⁴ PRYMULA, R. A KOL. *Biologický a chemický terorismus*. Praha : Grada Publishing, 2001, s. 52.

- **1997:** Vstupuje v platnost Úmluva o zákazu chemických zbraní, kterou ratifikuje 65 států světa.

2.3.3. Jaderné zbraně

„Jaderná zbraň (resp. atomová zbraň) je zbraň hromadného ničení, založená na principu neřízené řetězové reakce jader těžkých prvků. Mezi jaderné zbraně se někdy řadí i zbraně založené na slučování jader lehkých prvků (termonukleární zbraň), případně i zbraně, kde štěpný materiál slouží jen jako zdroj radioaktivního zamoření cílové oblasti (tzv. špinavá bomba).“¹⁵

Tyto zbraně jsou v současné době pokládány za nejničivější druh ZHN, na druhou stranu je nutno podotknout, že jejich výroba a skladování však vyžadují vysoké finanční náklady a vysokou úroveň technologických, teoretických znalostí a náročné materiální a technologické zázemí. Zdroje materiálů možných k výrobě těchto zbraní jsou v globálním měřítku ostře sledovány a týká se jich i řada restriktivních opatření.

V minulosti došlo k mnoha jaderným výbuchům v rámci pokusů. *„Jediné použití těchto zbraní proti živé síle bylo v 2. světové válce roku 1945, kdy USA na japonská města Nagasaki a Hirošimu svrhli jadernou a plutoniovou bombu. Obě pumy usmrtily okamžitě 130 000 lidí a dalších 100 000 umíralo na následky v dalších letech.“¹⁶*

V současné době jaderné zbraně vlastní Pákistán, Velká Británie, USA, Rusko, Francie, Čína a Indie. Severní Korea se k vlastnictví jaderných zbraní přiznala v roce 2005. Izrael nejspíše jaderné zbraně vlastní, oficiálně to však nikdy nepřiznal. O výrobu jaderné zbraně se v minulosti pokoušely i další státy. Z těchto důvodů je proto použití těchto zbraní v oblasti terorismu nepravděpodobné, ale ne vyloučené, jelikož některé státy v rozporu s úmluvami se usilovně snaží tyto zbraně získat, například v poslední době velmi sledovaný Írán. Tento stát by jadernou zbraň mohl získat mnohem dříve, než se doposud odhadovalo. K tomuto závěru dospěly zpravodajské služby Izraele, který se cítí nejvíce nejvíce ohrožen a sleduje jaderný pokrok v íránských laboratořích

¹⁵ WIKIPEDIE Otevřená encyklopedie [online]. poslední revize 26.12. 2008 [cit. 10. ledna 2009]. Dostupné na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Jadern%C3%A1_zbra%C5%88

¹⁶ PITSCHMANN, V. *Jaderné zbraně: nejvyšší forma zabíjení*. Praha : Naše vojsko, 2005, s. 37.

nejbedlivěji. Podle Izraelské rozvědky už Írán nahromadil třetinu či snad dokonce polovinu množství obohaceného uranu, jehož je třeba k výrobě atomové bomby. Je proto zřejmé, že Írán postupuje ke schopnosti vyrobit jadernou zbraň nejvyšší možnou rychlostí a politické tlaky ať z Izraele nebo USA ho na jeho cestě jen těžko zastaví. Nebezpečí týkající se možného vlastnictví jaderné zbraně Íránem spočívá v možné podpoře některé z teroristických skupin v teoretické rovině, či v možném použití této zbraně proti jeho politickým odpůrcům např. Izrael, USA. Nemluvě o předání této strašlivé zbraně některé „anonymní“ teroristické skupině, potom by tato zbraň mohla být teoreticky použita kdekoliv na světě.

2.4. Nekonvenční terorismus

V měřítku nekonvenčního terorismu je typické použití prostředků a metod, které se liší od působení ZHN či klasických zbraní a pro laika mohou vypadat zdánlivě neškodně a to z toho důvodu, že teoreticky nezpůsobují ničivé a smrtící účinky v počáteční fázi. Jejich nebezpečí je v tom, že pozdější vliv může být podobný jako u ZHN!

V posledních letech se rychle rozvíjí zejména dvě formy tohoto terorismu - psychologický a informační terorismus

2.4.1. Informační terorismus

Tato forma terorismu je relativně nová v oblasti „nekonvenčního terorismu, avšak křivka vývoje je strmě stoupající v přímé úměře k informačním technologiím, na druhou stranu je nutné podotknout, že princip této formy terorismu nový zdaleka není, jelikož krádeže, změny a ničení informací je možné vypořádat již ve středověku. Jako příklady lze uvést změny informací a následné využití ve vedení dezinformačních kampaní, krádeže informací a jejich zneužití k nátlaku, vydírání či osobnímu prospěchu a mnohé jiné.

Teroristické skupiny využívají tento druh terorismu cíleně, jelikož z hlediska efektivity je více než výhodný, protože s investicí několika tisíc dolarů lze způsobit škody rámcově v milionech, případně miliardách dolarů. V této souvislosti jsou nejvíce

ohroženy banky, komunikační systémy, řídicí systémy vlád či armád apod. Z důvodu vývoje IT technologií se dostává do popředí zájmu teroristů tzv. Cyberterorismus.

2.4.2. Cyberterorismus

Tuto odnož informačního terorismu je možné definovat jako „zneužití počítačových technologií a systému proti osobám či majetku, za účelem vyvolání strachu nebo vydírání. Cílené na vládní instituce nebo civilní osoby za účelem podpory politických, ekonomických či jiných cílů.“¹⁷

Výhodou tohoto útoku pro teroristy je samozřejmě nízká možnost vypátrání, případně dopadení pachatelů, jelikož útok se dá provést z kteréhokoliv kontinentu na jiný a v primárním důsledku mohou být poškozeny miliony lidí na celém světě. Následné sekundární dopady jsou zpravidla vyšší a umocněné.

V současné době je označeno vládou USA třicet nejaktivnějších teroristických skupin z nichž dvanáct má dle údajů ministerstva zahraničí USA na Internetu své vlastní webové stránky. Je však faktem, že internet je teroristy využíván více k propagandě než k teroristickým útokům. Na druhou stranu, ale nelze spočítat kolik bombových útoků na světě bylo spácháno v přímé souvislosti s návody na konstrukci výbušných zařízení právě na webových stránkách těchto skupin.

Z uvedených poznatků lze vyvodit, že v boji s terorismem se neustále bude řešit problém osobní svobody a společenské bezpečnosti ve vztahu k informačním technologiím.

2.4.3. Psychologický terorismus

Jedná se o nenápadnou formu terorismu, kterou si jen málokdo s tímto termínem spojí, jelikož pod pojmem terorismus si laická veřejnost uvědomuje především únosy lidí či letadel, bombové útoky, vraždy apod. K pochopení tohoto typu je vhodné uvést definici kterou využívá NATO. Jedná se o plánované aktivity v míru i ve válce,

¹⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Terorismus a my*. Praha : Computer press, 2001, s. 48.

zaměřené proti nepřátelské, neutrální či přátelské veřejnosti, za účelem ovlivnění jejích postojů a chování a následném dosažení politických nebo vojenských cílů.

*„Psychologický terorismus je především použití psychologických prostředků zejména propagandy za účelem ovlivnění politických postojů, názorů či přesvědčení cílových skupin obyvatelstva nebo jednotlivců, aby svým jednáním nepřímo či přímo ohrožovali stabilitu a bezpečnost státu.“*¹⁸

Psychologické manipulace mívají různé úrovně a intenzitu v žádném případě je nelze spojovat pouze s negativními jevy. S různými formami těchto metod se střetáváme prakticky denně, aniž bychom si toto uvědomovali. Jedná se ku příkladu o různé mediální kauzy, reklamní kampaně atd. Existují ovšem i mnohem tvrdší metody založené na tzv. vymývání mozku, které k dosažení požadovaného efektu využívají jak fyzické tak i psychické násilí. Tyto metody vedou často k nevratnému psychickému či fyzickému postižení osob, které byly těmto metodám vystaveny. Tyto postupy využívají nejvíce náboženské sekty či teroristické organizace při manipulaci se svými zajatci. Je dokázáno, že k těmto zákeřným metodám se uchylují i nejrůznější zpravodajské služby.

Je pozoruhodné, že mnoho odborníků na tuto problematiku se shodují v nutnosti udržení odstupu propagandisty od propagandy. Ve výsledku toto znamená, že propagandista by neměl být zcela přesvědčen o vlastních argumentech, ale tyto používat pouze jako nástroj pro manipulaci s cílovými osobami či skupinami.

*„Propaganda není ideologie, ale nástroj ovlivňování, který je k dispozici politickým, náboženským či jiným organizacím.“*¹⁹

Jak z výše napsaného textu vyplývá, psychologický nátlak je nedílnou součástí terorismu a z hlediska budoucnosti lze předpokládat rychlý vývoj těchto metod, zejména pak v souvislosti s rozvojem globalizace a informačních technologií.

18 KOLEKTIV AUTORŮ. *Terorismus a my*. Praha : Computer press, 2001, s. 52.

19 BITTMAN, L. *Mezinárodní dezinformace*. Praha : Mladá fronta, 2000, s. 154.

2.5. Přehled ostatních typů terorismu

Vzhledem k tomu, že terorismus je velice proměnlivý fenomén mutující napříč dějinami, nelze striktně a exaktně vyjmenovat a popsat všechny typy, jelikož tyto se neustále mění, vznikají nové a staré zanikají z příčin neefektivnosti pro teroristické skupiny. Mezi výše uvedené typy terorismu se ovšem také řadí :

2.5.1. Ekologický terorismus

Používá násilí, které je často v rozporu se zákonem dané země, kde je páchán za účelem dosažení relativně pozitivních cílů pro společnost. Jedná se zejména o ochranu přírodních a nerostných zdrojů, zachování původní podoby krajiny atd.

Jejich hlavním prostředkem kromě demonstrací a v extrémních případech použití síly je medializace problému v kterém se tyto organizace angažují.

2.5.2. Ekonomický terorismus

Používá ekonomických nástrojů a metod k ovlivnění či oslabení potenciálního protivníka např. sociální skupiny, průmyslové společnosti či vlády. Použití těchto nástrojů může v konečném důsledku vést k sociálním problémům cílových skupin obyvatelstva či rozpadu vlády. K nejvýznamnějšímu použití této metody mohlo dojít, či v menší míře došlo v druhé světové válce, kdy se Německo pokusilo ochromit ekonomiku Velké Británie a USA zaplavením trhu falzifikáty bankovek dané země. Toto se ovšem nepodařilo, neboť než se celá operace mohla v plné síle rozvinout došlo k totální porážce Německa na všech frontách.

2.5.3. Narkoterorismus

K uplatnění tohoto typu terorismu dochází především v některých jihoamerických zemích, kde skupiny organizovaného zločinu používají finanční výnosy z drogových obchodů k prosazení vlastních zájmů ať politických či finančních. Tyto kartely disponují velkým finančním zázemím, vycvičenými soukromými armádami

s moderními zbraňovými arsenály a těmito prostředky ohrožují stabilitu daných zemí potažmo zemí kam jsou drogy distribuovány.

2.5.4. Sociální terorismus

Existence tohoto typu vzniká na základě špatné ekonomické situace v zemi a z ní vyplývajícího sociálního napětí. K tomuto druhu terorismu se většinou uchylují organizace či skupiny s krajně levicovým zaměřením.

2.5.5. Subverzivní terorismus

Charakteristický způsob boje pro tento typ jsou sabotáže, rozsáhlá infiltrace, zpravodajská činnost a propaganda. Jeho vedení bylo příznačné například v období studené války. V současnosti je do této kategorie možné zařadit i některé akce islámských fundamentalistů.

2.5.6. Náboženský terorismus

Cílem těchto skupin je vyhlášení tzv. „*svatého božího státu*“, který by byl založen na „božím“ pořádku. Jejich hněv je namířen nejen proti „zlému“ Západu ale i proti domácím světským vládám. Sami sebe považují za „boží bojovníky“ a vedou „svatou válku“, kde klíčovou roli hrají jejich náboženští vůdcové. Jejich ideologií je však náboženský fundamentalismus a ne náboženství jako takové. V drtivé většině případů se jedná o fanatické přívržence islámu. Klasickým výsledkem jejich snažení byl náboženský emirát vyhlášený v Afghánistánu hnutím Taliban. Fundamentalisté finančně a logisticky podporují buňky islámských extrémistů po celém světě.

2.5.7. Politický (etnicko-nacionální) terorismus

Hlavními cíli mohou být buď změna určité politické situace na určitém území nebo snaha o získání vlastního státu nebo alespoň autonomie (eventuelně rozšíření pravomocí autonomie již existující). Důvodem může být nesouhlas s vládnoucím režimem, formou vlády nebo odvolávání se na „historicky vzniklé odlišnosti“ daného etnika a boj proti útlaku vůdčího národa všemi prostředky, popř. kombinace všech možností.

V terorem zasažených oblastech vzniká nestabilita, vláda může být diskreditována, dochází ke kolapsu hospodářství, sociálnímu poklesu a pronásledování. Výsledkem jsou mohutné vlny emigrantů, které získávají azyl i v Evropě. Své problémy však přinášejí i do hostitelských zemí, odkud tak mohou materiálně podporovat národně-osvobozenecý boj svého etnika. I v Evropě pak dochází k teroristickým útokům na objekty „utlačovatelského“ státu, k únosům jeho představitelů atd. Dalším problémem je krvavé vyřizování účtů mezi jednotlivými frakcemi.

V Evropské unii takto působí např. baskická teroristická organizace ETA, která usiluje o nezávislost Baskicka. Ve východní Evropě zase kvete albánský separatismus. Jiným případem je složitá problematika Kurdů a jejich pokusů o nezávislý Kurdistan.

2.5.8. Sektářský terorismus

K této zvláštní formě terorismu, ne příliš časté, se uchylují různé sekty hlásající názor, že současný svět je „zlý“, a proto musí být zničen. Jeho likvidace je nutná, aby mohl znovu povstat - tentokrát „očistěný“ od všeho zla.

Tvrdí, že zničení současného světa povede k vytvoření světa „nového“ – a to většinou jen pro „vyvolené“. Tito „sektářsky“ motivovaní teroristé jsou příslušníci různých sekt, které chtějí svět „spasit“ – např. i s použitím prostředků hromadného ničení. Jinou formou jejich činnosti bývá i zmanipulování svých příslušníků k masové sebevraždě.

Nejznámějším příkladem se stala japonská sekta Óm šinrikjó (Nejvyšší pravda), která pod vedením svého duchovního vůdce Šoko Asahary spáchala několik teroristických útoků – a to včetně vražd žen a dětí. Smutným vrcholem její činnosti bylo vypuštění nervového plynu sarinu do metra v Tokiu v roce 1995, kdy zahynulo dvanáct lidí a tisíce jich bylo přiotráveno. Devět příslušníků sekty včetně Asahary bylo sice odsouzeno k trestu smrti; podali ale odvolání a soudní proces se tak povleče ještě řadu let.

2.5.9. Kriminální terorismus

Organizace, které se dopouštějí kriminálních činů se orientují především na vytvoření vlastního finančního zisku za použití kriminálních metod, ale za tímto účelem využívají i možné kooperace s teroristickými skupinami. Obvykle je to pro obě skupiny výhodné, ať k získání finančních částek či k prosazení vlastních zájmů. Důsledky těchto kooperací sekundárně zasahují i do politické sféry, nemluvě o možnosti prorůstání organizovaného zločinu do politiky.

V odborné literatuře se lze setkat i s *podrobnějším členěním terorismu*²⁰, ale myslím si, že pro účely tohoto materiálu je přehled a členění typů terorismu, které jsem uvedl výčet dostačující.

20 BRZYBOHATÝ, M.: Terorismus II. Praha : Police History, 1999, s. 153-154

3. METODY TERORISMU

Prostředky a metody terorismu se vykazují vysokou společenskou nebezpečností, bezohledností a brutalitou. Výběr a použité metody jsou podmíněny snahami o vyvolání maximálního psychologického efektu. Brutální násilí využívané teroristickými organizacemi není příčinou okolností, nýbrž je vypočítáno tak, aby způsobilo pocit strachu a hrozby u cíle na který je působeno. V poslední době se brutalita a následky teroristických akcí zvyšují, neboť pravděpodobněji na ně bude upřena pozornost všech mediálních prostředků, což souvisí s ovlivňováním postojů veřejnosti a potažmo politiků, v souladu s cíli teroristů. Činnost světových mediálních prostředků je pro efektivnost psychologických operací v oblasti terorismu jedním z rozhodujících kritérií.

3.1. Klasické teroristické metody

Dnešní teroristické skupiny jsou mnohem méně předvídatelné než teroristé před patnácti či dvaceti lety. V současné době nepoužívají své destrukční prostředky jako taktického prostředků, nýbrž jako samoučel, kterým chtějí vejít ve známost. Mezi nejčastěji používané metody teroristickými skupinami patří například pumové útoky proti státním a veřejným institucím, nezúčastněným civilním osobám a objektům, používáním dopisových bomb, únosy a popravami rukojmí, únosy letadel a vyhrožováním násilím. Tyto klasické metody jsou neustále zdokonalovány a teroristé využívají nových technických prostředků – letecká doprava (unesená letadla v New Yorku), mobilní komunikační prostředky (nálože odpálené mobilními telefony v Iráku, Afganistánu či Madridu), dopravní prostředky (auta s výbušninami na Bali, v Izraeli, Iráku, Afganistánu a jinde), internetové stránky (záznamy poprav na internetu teroristů v Iráku) atd. Pod klasickými teroristickými útoky si můžeme představit i útoky na umělecké památky, poškozování provozuschopnosti vozidel a strojů (cukr v benzínových nádržích, písek v mechanismu kol lokomotiv), poplašné zprávy - vedoucí k chaosu, při kterém dojde ke zranění či ušlapání lidí.

Specifické jsou metody ekologického terorismu - ničení restaurací (McDonald, KFC), útoky a demonstrace před výzkumnými ústavami, kde se provádějí pokusy na zvířatech či zatloukání hřebíků do kmenů stromů, které ničí lesní stroje a podobně.

Z hlediska nejpoužívanějších metod však i nadále zůstává použití nejrůznějších destrukčních prostředků

➤ **Destrukční prostředky**

Z hlediska lidského vnímání je použití destrukčních prostředků vnímáno jako nejzákladnější a nejzákeřnější způsob útoku, jelikož tyto se mohou objevit kdekoli a odhalení je velmi obtížné, ne-li nemožné (najetí vozidla na výbušninu, či odpálení nálože uprostřed davu lidí na veřejném místě nesené sebevražedným atentátníkem na vlastním těle).

Pojem „*destrukční*“ lze definovat jako „*rozkladný, bouřivý, zkázonosný, ničivý, ale také rušivý, mařivý a zhoubný. Mnohé z nich vznikají na základě chemických reakcí jako sekundární jevy například otravné plyny při požárech. Mezi destrukční prostředky řadíme i prostředky výbušné, hořlavé a toxické.*“²¹

➤ **Výbušné prostředky**

Jsou nejvíce využívanými z hlediska použití destrukčních prostředků pro jejich snadné získání, vysokou účinnost a dalším nezanedbatelným důvodem je okolnost, že výbuchem se zpravidla zničí většina stop vedoucím k případnému odhalení konkrétního pachatele.

Výbušné prostředky mohou mít různé formy podoby z hlediska rozměrů, váhy, tvaru a podobně. Dají se také vložit do předmětů běžné denní potřeby jako knihy, notebooky, lahve s tekutinou až po nákladní vozy naložené trhavinou. V našich podmínkách se můžeme setkat jak s průmyslovými výbušninami (permonit, danubit, semtex), vojenskými výbušninami (trinitrotoluen, pentrit, hexogen), tak i podomácku vyráběnými výbušninami (nitroglycerin, směs chilského ledku s dřevným uhlím). Přestože tvary a složení výbušnin může být různé, ve všech se skrývá velká hrozba a smrt.

21 JANÍČEK, M., DRAHOVZAL, P. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. Praha : Deus, 2001, s. 121

➤ **Hořlavé prostředky**

Použití této metody se datuje již od roku šestsetšedesát před Kristem, kdy byla použita, aby vnášela zmatek do řad nepřátelské armády. Je známa také jako „řecký oheň“ – směs ledku a různých zápalných směsí. Od té doby tato metoda boje byla používána v různých formách na všech bojištích světa. V minulé i současné době je nejznámější použití hořlavin teroristy ve formě tzv. „Molotovova koktejlu“.

➤ **Nástražné výbušné systémy (NVS)**

Tyto systémy se dají definovat jako „*systém funkčních prvků, který je schopen za určitých, předem stanovených podmínek ohrozit bezpečnost osob nebo majetku. Jedná se zejména o systémy mechanické, výbušné, zápalné s látkami otravnými radioaktivními nebo jejich kombinacemi.*“²²

V současné době není problém pro člověka, který chce sestrojít NVS a není vzdělán jako chemik či střelní mistr najít informace potřebné k výrobě výbušniny na internetu, třeba na webových stránkách některých teroristických skupin na velmi vysoké profesionální úrovni. V dalším případě přináší dnes televize přímo záplavu akčních filmů, kde je vidět použití různých teroristických praktik páchaných za pomoci NVS. V mnoha případech je jasně ukázán i návod na výrobu nástrahy.

NVS mohou mít nejrůznější podoby :

- příruční radiobudík, který je nastaven na určitou hodinu a se signalizací nastaveného času dochází k iniciaci,
- mobilní telefon, který je uložen na vytipovaném místě a terorista na dálku a v jím zvolené době tento odpaluje pomocí zavolání.
- dopisy či balíčky tyto jsou odpáleny zpravidla neopatrným příjemcem.
- nákupní tašky či batohy ponechané na rušných veřejných místech.
- dělostřelecká munice zabudovaná přímo do cest a silnic odpalovaná na dálku za pomoci infra závor, či mobilních telefonů (Irák, Afghánistán)

²² JANÍČEK, M., DRAHOVZAL, P. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. Praha : Deus, 2001, s. 125.

3.2. Moderní teroristické metody

Jedná se především o použití chemických, jaderných, biologických zbraní a psychologických a informačních metod, které jsou v této práci již detailně popsány výše viz. Superterrorismus.

Tyto metody jsou ve srovnání s použitím výbušnin či únosů a střelbou daleko méně medializovány. Použití klasických metod je ve srovnání s užitím chemikálií, bakterií nebo počítačových virů tak zvaně více vidět a z tohoto důvodu zůstává drtivá většina teroristických skupin u klasických metod, které jsou hmatatelné, mohou zasáhnout přesně určený cíl a navíc okamžitě vyvolají pozornost sdělovacích prostředků.

4. NORMY, KONVENCE, PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

Vývoj a zvyšující se hrozba teroristických skupin vyžaduje jiné parametry mezinárodní spolupráce v otázkách terorismu. První společné úsilí o mezinárodní kontrolu terorismu vyvolala zvýšená teroristická činnost po první světové válce. Jako základní bod byla projednávána definice terorismu na několika Mezinárodních konferencích pro unifikaci trestního práva, konaných na počátku třicátých let.

4.1. Organizace spojených národů a terorismus

Jako jeden z pilířů na mezinárodní úrovni je Organizace spojených národů (dále jen „OSN“), v jejímž rámci byla vytvořena a odsouhlasena řada úmluv, které zefektivnily kooperaci v boji s mezinárodním terorismem a vymezily její právní úpravu. Tato je založena na systémech mezinárodního práva. Jako hlavní je nutné vyjmenovat povinnosti odhalovat a vyhledávat teroristické činy, trestně stíhat a vydávat jejich pachatele. Komise OSN také vypracovala v roce 1954 návrh *Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva*, jehož obsah byl projednáván členskými státy a mezinárodními organizacemi až do roku 1980, jelikož byl nesčetněkrát doplňován a připomínkován na valných shromážděních OSN. Tento návrh nakonec zůstal torzem co do výčtu teroristických činů. „*Neúspěch tohoto návrhu dokázal že cestu ke kodifikaci lze učinit spíše v přijetí speciálních mezinárodněprávních smluv a adaptaci trestních norem v souladu s těmito úpravami*“²³

Mezi hlavní instrumenty v boji proti terorismu přijala OSN řadu úmluv a dohod týkajících se potlačování určitých typů terorismu na mezinárodní úrovni. Mezi nejdůležitější a nejznámější dokumenty v této problematice patří následující dohody:

- *Konvence o trestných činech a některých jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel (Tokio, 14. září 1963).*
- *Konvence o potlačení protiprávního zmocnění se letadel (Haag, 16. prosince 1970).*

²³ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha : Linde, 2005, s. 63.

- *Konvence o potlačení protiprávních činů proti bezpečnosti civilního letectví (Montreal, 23. září 1971).*
- *Konvence o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců (New York, 14. prosince 1973).*
- *Konvence o fyzické ochraně jaderného materiálu (Viedeň, 26. října 1979).*
- *Mezinárodní konvence proti braní rukojmí (New York, 17. prosince 1979).*
- *Konvence pro potlačování nezákonných aktů násilí na letištích sloužících mezinárodnímu civilnímu provozu (Montreal, 24. února 1988) – dodatek a rozšíření Montrealské úmluvy z roku 1971).*
- *Konvence o zamezení nezákonných aktů proti bezpečnosti námořní dopravy (Řím, 10. března 1988).*
- *Protokol o stíhání nezákonných aktů proti bezpečnosti pevných plovoucích plošin v pevninské mělčině (Řím, 10. března 1988).*
- *Konvence o označování plastických tržavin pro účely jejich identifikace (Montreal, 1. března 1991).*
- *Mezinárodní konvence o potlačování teroristických bombových útoků (New York, 15. prosince 1997).*
- *Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (9. prosince 1999).²⁴*

4.2. Přehled smluvních instrumentů na mezinárodní úrovni

Na univerzální úrovni bylo uzavřeno celkem 12 úmluv, které upravují různé aspekty terorismu a opatření k jeho potlačování a předcházení. Jedná se o základní mezinárodně právní rámec pro participaci států na boji s terorismem. Pro účely této práce je můžeme rozdělit do pěti skupin :

- *smlouvy zajišťující bezpečnost civilního letectví a námořní plavby*

²⁴ ŠTURMA, P., NOVÁKOVÁ, J. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha : C.H. Beck, 2003.

- *smlouvy zaměřené na ochranu specifické, mezinárodně chráněné kategorie osob*
- *smlouvy postihující konkrétní projevy terorismu spočívající v braní rukojmí*
- *smlouvy usilující o kontrolu a eliminaci prostředků (vysoce nebezpečných látek) zneužívaných při teroristických činech*
- *obecněji koncipované protiteroristické smlouvy zaměřené zvláště na finanční zázemí terorismu.²⁵*

Uvedené pořadí skupin uzavřených smluv do jisté míry odpovídá časové posloupnosti přijmutí těchto univerzálních a obecných právních instrumentů

4.3. Evropské protiteroristické úmluvy a normy

V Evropě byly nejvíce terorismem dotčeny především země ze západní části. Proto bylo nutné v rámci spolupráce zemí vytvořit mezinárodně platné právní dokumenty.

Komplexním dokumentem na regionální evropské úrovni je ***Evropská úmluva o potlačování terorismu*** (Štrasburská smlouva) uzavřená mezi členskými státy Rady Evropy v roce 1977. Jejím cílem je zajistit, aby pachatelé teroristických činů, které depolitizuje, neunikli stíhání a potrestání. Vymezuje také seznam takových činů:

- *únosy letadel*
- *závažné protiprávní činy konstruované útokem proti životu, tělesné integritě nebo svobodě osob požívající zvláštní mezinárodně právní ochrany včetně diplomatických zástupců*
- *únos, braní rukojmí, nebo svévolné zadržování*
- *protiprávní činy s použitím bomb, granátů, raket, automatických střelných zbraní, výbušnin v dopisech nastražených balících do té míry, v níž jejich použití představuje nebezpečí pro osoby²⁶*

²⁵ ŠTURMA, P., NOVÁKOVÁ, J. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha : C.H. Beck, 2003.

²⁶ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha : Linde, 2005, s. 83.

Tato smlouva vykazovala jisté nedostatky na které bylo upozorněno již při jejím schvalování delegáty členských zemí a později i mnozí odborníci vyzvali k její revizi. Později bylo potírání terorismu prohlášeno jako jeden z hlavních úkolů Evropské unie a upraveno v *Maastrichtské smlouvě* (1992). Dále byly během devadesátých let 20. století přijaty dvě deklarace :

- **Deklarace o financování terorismu** (30.11.1993)
- **Deklarace o terorismu** (14.10.1995)

Přínos těchto smluv spočívá ve zkvalitnění mechanismu policejních a justičních činností a mezinárodní spolupráce na tomto poli, jelikož izolované akce vlastními prostředky jsou málo účinné. Z tohoto důvodu vznikla zvláštní protiteroristická skupina tvořená odborníky a styčnými důstojníky z řad policie a zpravodajských služeb, a to v rámci EUROPOLu. Soudní spolupráce byla vyhrazena novému orgánu EUROJUST se zaměřením na vyšetřování a stíhání závažné trestné činnosti a v roce 2002 byl zaveden kontroverzní dokument - *EVROPSKÝ ZATYKAČ, který nahrazuje extradiční řízení, protože členský stát může zatknout a odevzdat osobu hledanou jiným členským státem.*²⁷

Kontroverzní je tento dokument z důvodu, že všechny země mají rozdílně upravené právní normy ve vztahu k základním právům a svobodám občana, například je otázkou zda tento dokument není v rozporu s českým právním řádem z hlediska porušení suverenity České republiky a Listiny základních práv a svobod. Takovýchto nedostatků je samozřejmě ve všech mezinárodních smlouvách vícero, ale tyto by v daném problému posuzovaly soudy dotčené země.

²⁷ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*, Brno : Centrum strategických studií, 2005, s. 256.

4.4. Právní úprava terorismu v České republice

Česká republika je smluvním partnerem většiny mezinárodních konvencí a smluv s vazbou na problematiku terorismu, které byly ujednány na půdě OSN a Rady Evropy. Česká republika má řadu zákonů orientovaných na boj s terorismem z nichž nejvýznamnější je vnitrostátní norma, která plní důležitou úlohu v boji proti terorismu, jedná se o zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „trestní zákon“). Ten byl v roce 2004 novelizován a doplněn o novou skutkovou podstatu „teroristický útok“, která zahrnuje i postih financování terorismu (zákon 537/2004 Sb., změna trestního zákona a zákona o střelných zbraních).

4.4.1. Skutkové podstaty terorismu

Velké množství teroristických akcí se může skrývat za trestnými činy kriminálními. Zejména trestné činy páchané za účelem obstarávání finančních prostředků na chod a krytí nezbytných výdajů teroristických organizací jsou těžko identifikovatelné.

4.4.2. Trestné činy proti republice

Trestné činy proti republice jsou upraveny v hlavě I. tr. zákona. Jedná se o nejzávažnější trestné činy směřující proti ústavnímu zřízení státu. Po roce 1989 došlo k přizpůsobení právní úpravy této hlavy mezinárodním smlouvám o lidských právech a základních svobodách. To se odrazilo v dělení první hlavy tr. zákona na tři oddíly, a to trestné činy proti:

- I. oddíl – základům republiky, cizího státu nebo mezinárodní organizace,
- II. oddíl – bezpečnosti republiky,
- III. oddíl – obraně vlasti.

Druhovým objektem jsou základy České republiky, její bezpečnost a obranyschopnost. Subjektivní stránka těchto skutkových podstat vyžaduje úmysl. Pachatelem může být kdokoliv, vyjma trestného činu vlastizrady dle § 91, válečné zrady dle § 114 a služby v cizím vojsku dle § 115 tr. zákona. V této hlavě I. tr. zákona jsou obsaženy i skutkové podstaty vztahující se k problematice terorismu. Jedná se o ustanovení § 93 teror a § 95 teroristický útok.

5. VÝVOJ TERORISMU VE SVĚTE

„Svět je dnes, v 21. století zcela jiný, než byl ve 20. století a takto se musí uvažovat i o terorismu a k němu tak i přistupovat.“²⁸

Již krvavé atentáty ve starém Řecku a Římě v sobě nesly určité stopy terorismu. V novodobé historii byl výraz „terorismus“ poprvé užíván v souvislosti s Velkou francouzskou revolucí, kdy označoval vládu státu založenou na násilí a hrozbě násilím a kdy byl teror „pákou revoluční vlády“ jež byla u moci v letech 1789 – 1794.

V 19. století se rozšířily ve značně velké míře atentáty na životy státních představitelů – organizátoři ji považovali za nezbytné a pro lid prospěšné. Typickými oběťmi atentátníků byly tyraní, či panovníci, které nebylo možno sesadit bez krveprolití. J. von Uthmann v této situaci poukazuje na fakta a příčiny těchto atentátů. Málodky k atentátům docházelo v republikánském Římě, protože v ústavě byla pevně zakotvena doba vykonávání úřadu a volby se pravidelně opakovaly.

Po vzniku levicově orientovaných států na počátku minulého století můžeme termín terorismus vztáhnout i na princip a obsah jejich vnitřní politiky. V 50. letech se mnoho zemí snažilo uvolnit z koloniálního systému, a terorismus je v tomto období spojen s bojem za nezávislost nebo náboženskými konflikty. *„Do budoucna se největší hrozbou mělo stát hnutí židovských odbojářů v Palestině, kteří v roce 1940 zahájili boj proti britské nadvládě a palestinským Arabům.“²⁹*

Vlna terorismu s konce 60. let 20. století úzce souvisela s válkami v Koreji a Vietnamu. Válka v Indočíně ukázala možnost porazit moderní technikou vyzbrojenou armádu a vládní moc prostřednictvím malých ozbrojených skupin. Vznikly marxisticko-anarchistické skupiny jako například RAF v Německu, Rudé brigády v Itálii a Přímá akce ve Francii a také separatistické organizace, mezi které patří např. irská IRA nebo baskická ETA. Dominantní organizací této etapy však byla Organizace pro osvobození Palestiny. Vznik moderního terorismu také podnítila invaze Sovětského svazu do Afghánistánu v roce 1979. Radikální islamisté se pevně postavili proti agresi

²⁸ ŠLACHTA, M. *Ohniska napětí ve světě*, Praha : Kartografie, 2007, s. 124.

²⁹ KOL.AUTORŮ. *Encyklopedie – světový terorismus*. Praha : Svojtka & Co., 2001, s. 178.

nemuslimské velmoci za finanční pomoci Íránu a Pákistánu. V této době byla Abdalláhem Azzamem vytvořena doktrína, která spojuje boj v Afghánistánu s palestinskou otázkou. Tato doktrína se stala základem globálního džihádu a spojuje jednotlivé často lokální separatistické boje muslimů do jednoho rámce boje za ochranu víry.

Poslední vlna terorismu, která ovlivnila svět, se odehrála v uplynulých dvaceti letech, a je spojena s aktivitou pravicových a náboženských teroristů. Jednou z odlišností pravicových teroristických skupin je snaha vyhnout se publicitě. V mnoha případech jsou skrytě podporovány vládou, policií nebo armádou. Často mají podobu anonymních eskader smrti, které likvidují nepohodlné osoby, což je velmi časté například v jihoamerických zemích, ale i ve Španělsku, Turecku a Irsku. Do této etapy spadá i muslimský fundamentalismus, jeho expanze úzce souvisí s vítězstvím Íránské revoluce v roce 1979. Z fundamentalismu se pak odvíjí především šíitský, ale i sunitský terorismus. Fundamentalističtí teroristé jsou připraveni v průběhu akce zemřít, obvykle formou sebevražedného bombového útoku (např. sebevražedné útoky v Libanonu, atentát na egyptského prezidenta A. Sadata).

Terorismus je neintenzivnější v západních vyspělých státech. Rozdíly mezi sociálními skupinami a svoboda slova, vyznání a politického přesvědčení jsou ideální půdou pro vznik extremismu a následně terorismu. Dlouho byl terorismus považován za záležitost vnitřní bezpečnostní politiky, v souvislosti s globalizací terorismu zhruba od sedmdesátých let 20. století a jeho schopností získat zbraně hromadného ničení se stal i záležitostí vnější bezpečnostní politiky, resp. přispěl k setření rozdílů mezi vnitřní a vnější bezpečností politikou (zvláště pak po 11. září 2001). Terorismus byl vnímán jako nevojenská hrozba, ale postupně se stal i hrozbou vojenského charakteru. Jeho intenzita si v řadě případů vynutila nasazení armády jak pro potlačení vnitřního terorismu (např. britská armáda v Severním Irsku), tak především při boji proti režimům podporujícím terorismus (např. válka proti Talibanu v Afghánistánu). Novým znakem teroristických útoků je jejich plošnost a brutalita. Tzv. *„noví teroristé jsou schopni a ochotni zabít neselektivně vybrané civilisty v mnohem větší míře než tradiční teroristé. Ti chtěli, aby hodně lidí přihlíželo, ale málo umíralo. To však dnes již neplatí.*

Dnes je účelem teroristického útoku zabít co nejvíce lidí a způsobit rozsáhlé materiální škody a hospodářské ztráty, o čemž svědčí teroristické útoky posledních let.“³⁰

Jako příklady těchto nejznámějších novodobých útoků lze uvést například rok 1995, kdy v USA při výbuchu federální budovy v Oklahoma City zemřelo 169 lidí; 2001 po útoku na WTC a budovu Pentagonu zůstalo přes 3 000 mrtvých; 2002 v Rusku 130 obětí v moskevském divadle; 2002 na Bali 180 obětí po výbuchu v hotelovém komplexu; 2004 po obléhání školy v severoosetském Beslanu zůstalo přes 300 mrtvých (převážně dětí), 2008 po útocích teroristů v Indii zůstalo v ulicích města 175 obětí.

³⁰ ŠLACHTA, M. *Ohniska napětí ve světě*, Praha : Kartografie, 2007, s. 127.

6. TERORISMUS V ČESKÉ REPUBLICE

Historie terorismu v České (Československé) republice se začala psát již za druhé světové války, kdy na západě vycvičené skupiny páchali podvratnou činnost v tehdejší Protektorátu Čechy a Moravy a přímo či nepřímo ovlivňovala dějiny této země.

6.1. Historický vývoj

V této souvislosti lze zmínit pumový atentát odbojářů na nenáviděného říšského protektora Reinharda Heidricha, který draze zaplatili čeští občané v následných perzekucích. Je nutné také zmínit, že Československo sehrálo neblahou úlohu země, která v zájmu „světové revoluce“ vysílala vlastní nebo školila a poskytovala útočiště množství protizápadně orientovaných zahraničních „expertů“.

Československá rozvědka podnikla například v roce 1957 ve Francii pumový útok, namířený proti tehdy začínající západoevropské integraci. Zmínit je nutné i pumový útok, provedený československými rezidenty proti stanici Svobodná Evropa sídlící svého času v Mnichově.

Výrazné společenské změny, k nimž v Československu, respektive České republice po roce 1989 došlo, se odrazili i v problematice ohrožení země terorismem. Změna zahraničně politické orientace znamená, že někdejší přátelské svazky například s Libíí či OOP skončily. Arabští teroristé však naše území znají dokonale z dřívější doby, proto může existovat hrozba z možných odvetných akcí, vyplývajících například z přítomnosti československé jednotky v kampani za osvobození Kuvajtu. Tato skutečnost definitivně změnila politické zařazení naší země, jelikož otevřená podpora USA a prozápadně orientovaného Kuvajtu byl jasný signál toho, kam se politika České a Slovenské federativní republiky bude ubírat a tento přelomový krok by měl být připomenut.

V noci z 1. na 2. srpna 1990 překročila irácká vojska hranice státu Kuvajt a obsadila jeho celé území. Rada bezpečnosti OSN tuto agresi okamžitě odsoudila a americký prezident George Bush vyslal do oblasti Perského zálivu vojáky své armády.

V důsledku těchto událostí i ostatní země vyjádřili svůj postoj k této napjaté situaci ať politickou či vojenskou cestou, Československou republiku nevyjímaje.

7. ZAHRANIČNÍ MISE AČR

Prvotním a zlomovým politickým aktem České a Slovenské federativní republiky byla politická a vzápětí vojenská reakce na obsazení Kuvajtu Iráckou armádou.

Dne 23. září 1990 byl vydán souhlas s vysláním československé protichemické jednotky do zálivu Federálním shromážděním Parlamentu, tehdy ještě České a Slovenské federativní republiky. Na základě tohoto rozhodnutí bylo vysláno ve dnech 11. - 14. prosince 1990 celkem 200 vojáků do Saúdské Arábie. V této souvislosti je nutné si uvědomit, že československá armáda byla tehdy ještě členem Varšavské smlouvy a to působilo na země kooperujících v NATO dosti kontroverzně. Z tohoto důvodu je nutné zopakovat politický vývoj čs. armády a uvést celkový přehled důležitých mezníků poválečného vývoje československé armády do roku 1992 :

- 1945 vstoupila v platnost první poválečná organizace MNO
- 1945 schválena první všeobecná mírová organizace čs. armády
- 1945 ukončen stav branné pohotovosti státu
- 1955 vytvořena Varšavská smlouva
- 1968 vojska Sovětské armády rozmístěna na území Československa
- 1991 vojska Sovětské armády ukončila odchod z území Československa
- 1991 zrušena Varšavská smlouva
- 1992 na základě ústavního zákona č. 542/1992 Sb. zanikla Čs. armáda³¹

7.1. Historie vstupu do NATO

Tímto jistě správným politickým rozhodnutím začala nová etapa účasti českých vojáků v řešení krizových situací v novodobých dějinách českého státu. V návaznosti na tuto skutečnost bylo nutné uvědomit si, že Česká a Slovenská federativní republika v té

31 ČESKOSLOVENSKÁ ARMÁDA [online]. [cit. 12.března]. Dostupné na WWW:<http://armada.vojenstvi.cz/povalecna/chronologie/index.htm>

době ještě neměla vyřešenu otázku spolupráce se zeměmi NATO. V souvislosti s touto situací byla zeměmi NATO odsouhlasena kooperace se zeměmi střední a východní Evropy a tímto se mohlo Československo zapojovat do bezpečnostních struktur tehdejšího systému. Prioritou československé, a později pouze české zahraniční politiky se stal vstup do NATO.

V návaznosti na akt podpory států NATO při operaci na osvobození Kuvajtu byl Československu udělen status přidruženého člena. V roce 1993 došlo k rozpadu Československa na Českou republiku a Slovenskou republiku a oba nově vzniklé státy pokračovaly na cestě ke vstupu do NATO samostatně. V důsledku zvýšení ekonomické úrovně a dobře probíhajícímu systému demokratizace a počínající slibné reorganizaci a kvalitě armády využila Česká republika možnost zapojení do programu „Partnerství pro mír“ v roce 1994.

Rozhodujícím milníkem byl rok 1997 ve kterém bylo rozhodnuto že Česká republika vstoupí do NATO v první etapě společně s Maďarskem a Polskem a 16. prosince 1997 byl signován protokol o vstupu České republiky do této aliance. Po dlouhém politickém úsilí se dne 12. března 1999 Česká republika stala právoplatným členem NATO. *„Tento mezinárodní závazek byl novým podnětem v již probíhající modernizaci AČR, kde začala převládat snaha o vytvoření specializovaných jednotek pro mezinárodní zahraniční mise, jelikož vstupem do Severoatlantické aliance totiž Česká republika přijala také závazek účasti v zahraničních misích pod vlajkou NATO.“*³²

7.2. Mnohonárodní mise (operace)

Mnohonárodní mise či operace jsou nástrojem k uplatňování cílů bezpečnostní politiky NATO, EU nebo vyplývají z rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Tyto operace umožňují sdílet politická rizika, úsporu v lidských, finančních i materiálových prostředcích a zabezpečují účinnost ekonomického a diplomatického působení zúčastněných zemí.

³² MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*, Brno : Centrum strategických studií, 2005, s. 280.

7.2.1. Charakteristika mnohonárodních misí

Česká republika potažmo AČR v době míru, ale i v krizové situaci vojenského charakteru je povinna účinně se podílet na přípravě a vedení mnohonárodnostních operací. Účinnost těchto operací může být či je omezena faktory, jejichž eliminace musí být ve středu zájmu všech orgánů velení AČR.

Mezi tyto faktory patří zejména :

- zvyky a způsoby ve velení vojskům a v taktice
- jazyková bariéra a odlišnost společné terminologie
- odlišnost v řízení zbraňových systémů
- neslučitelnost informačního toku z technického i procedurálního hlediska
- právní omezení činnosti z důvodu odlišnosti právních systémů
- místní podmínky (klimatické, terén, ekonomika, atd.)
- kulturní rozdíly

„Mnohonárodní operace představují vojenské operace sil a prostředků ozbrojených sil více států a jsou obvykle vedeny v rámci mnohonárodnostních operací pod vedením NATO a EU.“³³

AČR vyčleňuje prostředky a síly do mnohonárodních operací pod vedením NATO, EU, OSN případně do prací vytvořených účelovými koalicemi na základě rozhodnutí vlády ČR. Určené síly a prostředky AČR se řídí schváleným operačním plánem, zpracovaným v souladu s mandátem pro danou misi.

Mnohonárodní operace mohou být z hlediska ČR vedeny :

- k obraně suverenity a územní celistvosti České republiky a kolektivní obraně podle čl.5 Severoatlantické smlouvy
- k udržení mezinárodní bezpečnosti a stability v souladu s principy charty OSN

³³ Doktrína AČR v mnohonárodních operacích. Vyškov : ŘeVD, 2007.

- na podporu civilním orgánům v krizových situacích nevojenského charakteru

Legitimita mnohonárodnostních misí musí být založena na mandátu, uznávaném dle mezinárodního práva. Mandát se přímo odráží v operační plánu konkrétní mise a v tomto procesu plní jednotlivé státy tři základní funkce :

- *zajišťování národních zájmů ve všech etapách vojenské operace*
- *rozpracování politicko-vojenských závazků jednotlivých zemí do konkrétních opatření (vyčlenění národních kontingentů, jejich všestranná příprava, podíl na obsazení velitelských a štábních funkcí v orgánech mnohonárodní velitelské a zabezpečovací struktury apod.*
- *podílení se na vypracování jednotlivých řešení a plánu, včetně rozpracování pravidel operačních činností.*³⁴

Schopnost pružně reagovat na situace všeho druhu a flexibilita sil jednotlivých národních kontingentů při plnění společných úkolů v přípravě a průběhu mnohonárodní operace je jedním ze základních předpokladů k úspěchu mnohonárodních zahraničních misí. Předpokládá především znalost společného jazyka (většinou angličtina), společný způsob řešení operací a propojitelné informační systémy, procedury a postupy.

7.2.2. Operační prostředí pro vedení mnohonárodních misí

Operační prostředí je formováno souborem okolností, činitelů a vlivů, jež určují jednotlivé podmínky, za kterých bude vojenskou operací dosahováno strategických a předem vytčených cílů.

Obecně mezi tyto postupy patří :

- charakter státu a jeho politický systém
- regionální a mezinárodní vztahy

³⁴ Redakce účelové četby AVIS, Na cestě Integrace, MO ČR.

- vojenské schopnosti a možnosti všeho druhu
- možné technologie aplikované v konfliktu
- informační válka
- externí nevojenské nevládní a jiné organizace, které mohou účinně působit v oblasti mise a efektivně zasahovat v oblastech, kde by přítomnost legitimní armády vyvolala negativní odezvu politického či veřejného charakteru
- ekonomika v dané oblasti
- vymezený časový prostor
- fyzické prostředí

7.3. Druhy vojenských misí

Mnohonárodní vojenské mise, kterých se kontingenty AČR mohou účastnit a působit v nich, lze rozdělit do dvou základních skupin :

- Operace kolektivní obrany členských zemí NATO podle čl. 5 Severoatlantické smlouvy.
- Operace nespádající do čl. 5 Severoatlantické smlouvy a podobné operace sloužící na podporu míru pod vedením OSN a EU.

*„Vojenské síly musí být vždy připraveny na možný konflikt vysoké intenzity.“*³⁵

V působnosti mnohonárodních operací se kontingenty AČR mohou podílet na velkém množství různých vojenských aktivit a schopnost bojovat vytváří mimo jiné také schopnosti pro realizaci celé řady jiných aktivit. Do těchto patří především podpora míru, pomoc při obnově státního zřízení a humanitární pomoci.

³⁵ Doktrína AČR v mnohonárodních operacích. Vyškov : ŘeVD, 2007.

7.3.1. Operace kolektivní obrany členských zemí NATO

Operace kolektivní obrany členských zemí NATO podle čl. 5 Severoatlantické smlouvy mají zpravidla charakter válečných operací a z hlediska použití prostředků a sil je možné rozdělení na útočné a obrané a asymetrický boj.

- **Útočné operace** jsou rozhodujícími bojovými operacemi. Liší se z hlediska cílů, úkolů, místa a doby provedení atd. Jsou uskutečňovány s cílem zlomit vůli nepřítele k odporu, popřípadě ho zničit, ovládnout vytčený prostor a dosáhnout celkového vítězství. Útočnou operaci lze definovat jako *„rychlé a skryté soustředění sil na rozhodujícím směru a jejich překvapivým použitím, zasazením úderů na slabá místa nepřítele, udržováním nepřetržitého tlaku na nepřítele a pružnou změnou směru a úsilí útoku.“*³⁶
- **Obranné operace** jsou operace cílené k zastavení útoku nepřítele, vyčerpání jeho útočných možností a prostředků s co nejmenšími vlastními ztrátami, udržet životně důležitá místa a vytvořit podmínky k následné útočné činnosti nebo ukončení konfliktu.
- **Asymetrický boj** je typický plněním úkolů bojového i nebojového charakteru v jednom operačním prostoru a velitelé jsou často postaveni do situací, kdy rozhodují o přechodu z útoku do obrany a opačně, pokud to situace na bojišti dovoluje. Asymetrický boj vystihuje existenci či charakter asymetrie, ale nikoliv druh boje. Typické je, že proti silám legitimních armád působí nepřítel, který je nesrovnatelný z hlediska cílů, meto, prostředků vedení boje a výzbroje. Tento způsob boje je typický pro teroristické skupiny.

Proti takovému nepříteli je třeba vzít v úvahu následující skutečnosti a vytyčit si klíčové úkoly kterými jsou lokalizace nepřítele, poutání teroristů a přímý boj s nimi, sběr informací, patrolování, ochrana konvojů, ofenzivní operace (razie).

³⁶ Doktrína AČR v mnohonárodních operacích. Vyškov : ŘeVD, 2007.

7.3.2. Operace nad podporu míru

Operace na podporu míru jsou vedeny za účelem podpory mezinárodních organizací jakými jsou například OSN, OBSE, EU. V souhrnu se jedná o použití vojenských sil a prostředků, tak o činnost diplomatickou a humanitární. Tyto operace by měly být vedeny nestraně a předpojatosti. Klíčem tomuto přístupu je úplná transparentnost a komunikace se všemi zúčastněnými stranami. Operace na podporu míru jsou vedeny zpravidla se souhlasem zemí, na jejichž území se na základě mandátu realizují. Tento mandát je odsouhlaseným a legitimním prostředkem kde jsou stanoveny základy pro :

- *legitimitost operace*
- *stanovení povahy operace*
- *vymezení volnosti jednání nebo jeho omezení a rezervy*
- *stanovení strategických cílů*
- *stanovení požadovaného konečného stavu*
- *stanovení organizace pro mnohonárodní operaci, zahrnující vedoucího mise*³⁷

Mezi podpůrné činnosti v této oblasti patří také odstraňování následků katastrof a podpora humanitárních operací (naposledy nabízenou pomocí byla nabídka humanitární operace při zemětřesení v Itálii v dubnu 2009, ale Česká republika byla v této věci odmítnuta), evakuace nekomatantů, odsuny, vojenská pomoc civilním orgánům a vynucováním sankcí a embarg.

7.4. Zvláštní druhy vojenských misí

Mimo výše popsaných operací mohou a budou v průběhu prakticky všech operací probíhat ještě sekundární operace, které pro svou zvláštní povahu a úlohu nelze zařadit do operací dle článku 5 Severoatlantické smlouvy ani do operací mimo tento článek.

Jedná se především o operace speciálních sil, informační operace, psychologické operace a civilně - vojenskou spolupráci.

³⁷ Doktrína AČR v mnohonárodních operacích. Vyškov : ŘeVD, 2007.

7.4.1. Speciální operace

Operace speciálních sil jsou prováděny k tomuto účelu vycvičenými a vybavenými silami, které většinou používají i specifické způsoby činnosti. „*Cílem speciálních operací je dosáhnout, případně přispět k dosažení strategických či operačních cílů vojenské operace prostřednictvím činností speciálního charakteru.*“³⁸ Speciální operace jsou při srovnání s konvenčními operacemi menšího rozsahu cílenější a využívají nestandardní postupy.

7.4.2. Informační operace

Informační operace představují soubor řízených činností za účelem ovlivnění rozhodování protivníka prostřednictvím informací. *Pojem informační operace se vyznačuje strategiemi boje proti velení a řízení s politickou, diplomatickou, a jinými aliančními aktivitami NATO, které mohou ovlivnit nepřítele*³⁹. Informační operace musí být vedeny již od vyhlášení záměru velitele společných sil a lze je rozlišit na dvě hlavní kategorie :

- defenzivní informační operace, které jsou založeny na ochraně před úsilím nečlenských zemí získat a využít informace využívané v NATO či s nimi jinak manipulovat s cílem narušit vojenská rozhodnutí Aliance.
- ofenzivní informační operace jsou postaveny na politických instrukcích od severoatlantické rady a vojenských představitelů NATO. Mají za úkol dezinformaci nepřítele a narušit jeho vojenské plány a rozhodnutí.

7.4.3. Psychologické operace

„*Psychologické operace jsou plánované psychologické aktivity cílené na ovlivnění vnímání, postojů a chování cílových skupin za účelem dosažení vojenských a vojenských cílů.*“⁴⁰

38 DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha : Linde, 2005, s. 68.

39 MORAVČÍK, J. *Informační operace Armády České republiky*. Brno : ÚSS VA, 2002.

40 BEDRNOVÁ, E., NOVÝ, I. a kol. *Psychologie a sociologie řízení*. Praha: Management Press, 2002, s. 387.

Tyto operace jsou prováděné za válečného i mírového stavu a částečně i během krizí. Zahrnují bojové, strategické a psychologické aktivity zaměřené na civilní obyvatelstvo a ozbrojené síly protivníka (v druhé světové válce USA masivně letecky rozhazovala po Vietnamu letáky s psychologickou propagandou sloužící k demoralizování protivníka a získání podpory veřejnosti).

Psychologické operace jsou v mnohonárodních operacích vedeny a plánovány na všech stupních velení a řízení, lze je rozdělit na :

- **Strategické psychologické operace** – cílem těchto operací je získání podpory a spolupráce u neutrálních a spřátelených zemí a minimalizovat odhodlání nepřátelských států vést válečné či teroristické aktivity vůči České republice a Alianci.
- **Psychologické operace na podporu bojových operací** jsou nedílnou součástí bojových operací při zajištění kolektivní obrany dle čl. 5 Severoatlantické smlouvy nebo zajištění obrany státu.
- **Psychologické operace na podporu nebojových operací** lze použít za účelem vytvoření atmosféry spolupráce mezi vojenskými jednotkami a cílovými skupinami či k zamezení nelegálních aktivit apod.

7.5. Principy mnohonárodních misí

Základem pro pochopení a porozumění principů mnohonárodních misí je znalost prostředí a hlavních systémů mnohonárodních misí, které byly ověřeny a upravovány v minulých konfliktech. Tyto principy nejsou dogmativní jelikož jednotlivé státy kladou ve svých národních doktrínách větší či menší důraz na některé z nich, ale jejich význam a důležitost jsou nesporné.

Obecné principy mají trvalou účinnost, ale v některých fázích operace je možné kladení většího důrazu jen na některé z nich v souvislosti s druhem operace. Následující přehled poslouží přehledu obecných principů.

- *definování cílů operace – slouží k vymezení a stanovení požadovaného konečného stavu*
- *jednota úsilí – je koordinace veškerých aktivit směřujících k dosažení maximálního společného úsilí. Základním prvkem je kolektivní zapojení s dodržáním jednotného plánování*
- *udržitelnost – kontingenty působící v zahraničních misích musí mít jasně stanovený způsob logistické podpory a řešení všech aspektů personálního charakteru*
- *koncentrace sil – k dosažení cílů plánovaných činností je nutné bojovou sílu efektivně koncentrovat v rozhodujícím čase a místě*
- *hospodárnost úsilí – použití síly v takovém množství, aby dosáhly v rámci daných možností co nejsilnějšího účinku*
- *udržení morálního stavu – všichni příslušníci kontingentů musí ve svém jednání ve službě i mimo službu vykazovat vysoký morální stav a profesionalitu, toto ve velké míře ovlivní velitelé na všech stupních velení.*
- *překvapení – je založeno na efektivním plánování, rychlosti jednání, utajení a klamání protivníka. Pokud jsou tyto aspekty dodrženy je možné dosáhnout výrazných výsledků v nepoměru k vynaloženým prostředkům.*
- *Bezpečnost – spočívá v omezení zranitelnosti vlastních sil v důsledku nepřátelských aktivit. opatření za tímto účelem vytvořená je nutné dle potřeb flexibilně měnit.*

- *Jednoduchost – jednoduché plány a jasné rozkazy minimalizují možnost chybného pochopení a dorozumění na všech stupních velení.⁴¹*

7.6. Zabezpečení zahraničních misí

Základem pro docílení úspěchu v mnohonárodní misi je její všestranné zabezpečení, které se realizuje podsystémy. Pojem „zabezpečení“ představuje souhrn opatření, která udržují personál, výzbroj a materiál ve stavu okamžitého použití.

Personální podpora má za úkol zajistit nezbytný počet osob s požadovanou kvalifikací, výměnu osob (rotaci) a zabezpečení personálních změn jejich služebního zařazení.

Logistická podpora zajišťuje, skladování, přepravu a přísun materiálu potřebného pro vedení mise, odsun poškozené techniky a zabezpečení přesunů a přeprav vojenských jednotek všemi druhy dopravy. V mnohonárodních operacích uskutečňovaných mimo vlastní území se využívají prostředky vzájemné podpory, případně zdroje dané země.

Zdravotnické zabezpečení je samostatnou součástí kontingentů a má za úkol zabránění vzniku a šíření přenosných onemocnění a hromadných nákaz, obnovu bojeschopnosti raněných a nemocných. V mezinárodních misích mimo vlastní teritorium se vyšší etapy zdravotnické pomoci uskutečňují ve společných zdravotnických zařízeních, které vytvářejí zpravidla ekonomicky a materiálně vyspělejší země než ČR (USA, UK). V nebojových operacích mohou být prostředky zdravotnické služby využity k poskytnutí humanitární pomoci civilnímu obyvatelstvu (ošetřování domorodého obyvatelstva v Iráku s následnými transporty do České republiky a zpět za účelem provedení operací, zaměřených převážně na srdeční vady u dětí).

Hydrometeorologické zabezpečení touto službou se rozumí soubor činností hydrometeorologické služby v procesu získávání hydrometeorologických informací. Hlavním cílem účinného hydrometeorologického zabezpečení je včasná příprava

41 BRZYBOHATÝ, M., Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek. Praha : Policejní akademie ČR, 2001, s. 78.

podkladů a komplexní vyhodnocení vývoje a vliv stávající předpokládané hydrometeorologické situace v zájmovém prostoru a přijetí opatření. Ve společných mnohonárodních operacích mimo vlastní teritorium se hydrometeorologické zabezpečení uskutečňuje prostřednictvím společných pracovišť hydrometeorologické služby operačních a strategických aliančních velitelství.

7.7. Zahraniční mezinárodní mise AČR

Pro mnohé občany České republiky je členství v NATO pouhým faktem a zahraniční mise kterých se armáda České republiky účastní vnímají velmi negativně. Tyto reakce občanů se pravidelně lze dozvědět z různých anket, která některá media tak rády provádějí. Například výzkum agentury STEM pro Českou televizi provedený na počátku října 2008 ukázal, že proti navyšování počtů českých vojáků v zahraničních misích se staví více než dvě třetiny české veřejnosti.

Navzdory tomu úspěchy a uznání, kterého se českým vojákům po celém světě pravidelně dostává, zvyšují prestiž ČR na mezinárodní scéně, a přispívají tak k posilování zahraničně-politického vlivu ČR. Zahraniční mise se podílí také na naplňování hospodářských zájmů ČR – aktivní účast při řešení konfliktů a následné post-konfliktní rekonstrukci vytváří plodné prostředí pro navázání či prohloubení ekonomické spolupráce s danou zemí. A konečně, i když to nemusí být na první pohled patrné, zahraniční mise AČR představují způsob zajištění bezpečnosti samotné České republiky. Rozmístění českých vojáků v zahraničních misích odráží rozmístění hlavních rizik pro bezpečnostní a strategické zájmy ČR.

V souvislosti s hrozbou terorismu je hlavní prioritou nejen ČR, ale i celého mezinárodního společenství oblast Blízkého a Středního východu. V roce 2002 vyslala Česká republika své vojáky do operace Trvalá svoboda na území Kuvajtu, o rok později jsme přispěli 7. polní nemocnicí v irácké Basře a příslušníci Vojenské policie začali s výcvikem iráckých policistů na základně Shaibah.

V současné době leží těžiště hlavního boje proti terorismu v Afghánistánu, což odráží i počty našich vojáků v oblasti. Zatímco v Iráku dnes působí pouhá dvacítko českých vojáků v rámci Koalice mnohonárodních sil (Multi-National

Force – Iraq, MNF-I) a Výcvikové mise NATO (NATO Training Mission – Iraq, NTM-I), v Afghánistánu působí v rámci mise ISAF (International Security Assistance Forces) na čtyři sta českých vojáků. Jsou rozmístěni v hlavním městě Kábulu a dalších třech afghánských provinciích, přičemž od března letošního roku mají na starosti vlastní provinční rekonstrukční tým v Lógaru.

Ze 117 členských zemí OSN, kteří svými jednotkami přispívají do mírových misí OSN, se Česká republika v září 2008 umístila až na 77. místě, přičemž všechny státy sousedící s ČR přispívají několikanásobně více. Takto nízký počet příslušníků AČR v mírových misích OSN působí poněkud zarážejícím dojmem, vezmeme-li v úvahu skutečnost, že podpora misím OSN je v zahraničně-bezpečnostních strategických dokumentech ČR zakořeněna stejně jako podpora misím NATO a EU.

Relativně novou kapitolou v oblasti zahraničních misí AČR jsou mírové operace pod hlavičkou Evropské unie. Česká republika se dosud zúčastnila tří vojenských operací EU: operace Concordia v Makedonii, Althea v Bosně a Hercegovině a nedávno zahájené operace v Čadu/Středoafričské republice (nikoli však vojenskými jednotkami přímo v Africe, nýbrž na úrovni velitelství operace). V příštím roce mají být navíc české a slovenské vojenské jednotky připraveny k nasazení v rámci konceptu EU Battle Group, jež předpokládá operační pohotovost jednotek do deseti dnů a schopnost nasazení v okruhu šesti tisíc kilometrů.

V současné době je již Vládou ČR schválen návrh zahraničních misí AČR na rok 2009. Podle něj by mohlo v příštím roce působit v zahraničí současně až 1386 příslušníků AČR. Ve stejném rozsahu jako v roce 2008 by mělo pokračovat nasazení v misích v Kosovu, Iráku a Čadu. K podstatnému navýšení počtů by mělo dojít v Afghánistánu: do 645 vojáků v rámci mise ISAF a do 100 vojáků v rámci operace Trvalá svoboda.

V následném přehledu nejvýznamnějších zahraničních misí se pokusím čtenáři přiblížit mnohonárodní zahraniční mise ze zkušeností vlastních či mých kolegů.

7.7.1. Mise AČR na Balkáně

Mezi prvními z českých vojáků působili na území bývalé Jugoslávie příslušníci československého praporu, vyslaní na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN a následného rozhodnutí naší tehdejší vlády do mise UNPROFOR. Čs. prapor v síle 500 osob a tří rot začal od dubna 1992 operovat na území Chorvatska, v oblasti tzv. Republiky Srbská Krajina.

Po rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky dne 1. ledna 1993 zde působil ještě po tři měsíce společný česko-slovenský prapor, od konce dubna 1993 pak v misích UNPROFOR a UNCRO plnil úkoly samostatný prapor mírových sil OSN Armády České republiky.

Po podpisu Všeobecné rámcové mírové dohody (tzv. Daytonská mírová dohoda) v prosinci 1995 se jednotky UNPROFOR přeměnily v mnohonárodní Implementační síly působící pod velením NATO v rámci mírové operace Joint Endeavour (Společné úsilí). Zapojení Armády České republiky do této operace – a následně pak do operací Joint Guard (SFOR) a Joint Forge (SFOR II) – bylo výrazně novým prvkem české účasti v mírových misích v zahraničí.

Výše uvedené zahraniční mise sloužily jako zatěžkávací zkouška armády České a Slovenské Federativní republiky a od dubna roku 1993 samostatné České armády. Jednotky poprvé v novodobé historii působily v nepřátelském prostředí a byly nespočetněkrát vystaveny přímým vojenským útokům. Zde se setkávaly v ojedinělých případech s teroristickou aktivitou různých polovojenských organizací, které se pomocí zákeřných útoků za využití nástražných systémů a léček snažily prosadit své zájmy.

Vojáci nové České armády se setkávali s novým druhem a způsobem teroristického boje na který nebyli připraveni, vycvičeni, ba ani vybaveni. Tyto události postavily před velení a logistiku armády nové úkoly v přípravě a zabezpečení jednotek vysílaných do zahraničí se zaměřením na boj proti terorismu.

Osobně jsem se zahraničních misí na Balkáně neúčastnil, ale mnoho mých kolegů ano, například v misích UNPROFOR A KFOR. Z důvodu zjišťování

konkrétních případů teroristických aktivit v těchto konfliktech jsem využil jejich ochoty se o své zkušenosti se mnou podělit a mou práci tímto obohatit.

Jedním z rysů prvopočátku teroristických útoků na Bálkáně proti jednotkám UNPROFOR byla preciznost a překvapivost s jakou místní skupiny útočily.

Jako jeden z příkladů může posloužit minometný přepad pozorovacího stanoviště Československého kontingentu „TANGO 23“ v takzvané republice Srbská Krajina, kde zahynul jeden ze Slovenských vojáků a dva čeští vojáci byli zraněni. Ani jedna z nesvářených stran se k tomuto útoku nikdy nepřiznala a podle indicií z místa útoku se jednalo o akci polovojenské jednotky, která chtěla tímto útokem zastrašit vojáky mírových sil v této oblasti a dosáhnout jejich odchodu za účelem vytvoření si podmínek pro genocidu civilního obyvatelstva. Tento útok byl jen jedním z mnoha, a i přes jejich tragické důsledky mírové jednotky v oblasti setrvaly.

Jako další metody teroristické činnosti byly využívány improvizované nástražné systémy na komunikacích, v opuštěných budovách a výjimkou nebyl ani útok odstřelovače na pozorovací stanoviště na frontových liniích. Vojáci se naučili postupem času a s narůstajícími zkušenostmi těmto hrozbám čelit a jejich zkušenosti jsou využívány i v přípravě dnešních protiteroristických operací.

7.7.2. Mise AČR v Iráku

11. září roku 2001 byly spáchány teroristické útoky na budovy Světového obchodního centra a Pentagonu v USA. Česká republika reagovala tak, že v souladu s článkem 5 Washingtonské smlouvy se Armáda České republiky zapojila do mezinárodní protiteroristické operace ENDURING FREEDOM a v březnu 2002 vyslala kontingent v počtu do 250 osob na území státu Kuvajt.

Hlavním úkolem kontingentu bylo zajistit ochranu koaličních sil a civilního obyvatelstva před zneužitím chemických, biologických, jaderných a radiologických zbraní. V rámci této mise se několikrát měnil mandát i úkoly českého kontingentu a 2. června 2003 byla tato mise s velmi kladným hodnocením všech Aliančních partnerů ukončena.

Po ukončení činnosti českých jednotek v operaci Enduring Freedom následovala operace Iraq Freedom, která začala na přelomu měsíců května a června 2003. Česká republika se na této operaci podílela nasazením 7. polní nemocnice Armády České republiky, která zahájila svou činnost v jihoirácké Basře. Hlavním úkolem této mise byla humanitární činnost zaměřená na mírnění následků teroristických aktivit na civilním obyvatelstvu a boj s terorismem. Splnění těchto úkolů by nebylo možné bez přímé podpory jednotky Vojenské policie, která se starala o bezpečí lékařského personálu.

Tato podpora spočívala v zabezpečení ochrany 7. polní nemocnice, kde byl kladen důraz zejména na dodržování režimu vstupu do areálu z důvodu nebezpečí bombového útoku prostřednictvím sebevražedných atentátníků a doprovodech lékařů, kteří byli nuceni vyjíždět za některými naléhavými případy i mimo relativně bezpečné zázemí základny.

Jednotka Vojenské policie působila na tomto území i ve spolupráci s Britskými jednotkami ve vyhledávání a následného zadržení osob podezřelých z teroristických aktivit.

*Český vojenský personál za dobu svého působení v Iráku provedl lékařské ošetření 10 146 osob (9 112 iráckých obyvatel, 1034 příslušníků koaličních armád) a uskutečnil 242 operací. Celkem bylo v polní nemocnici hospitalizováno 308 osob.*⁴²

Postupem času byla činnost 7. polní nemocnice ukončena a nahrazena působením kontingentů Vojenské policie Armády České republiky v Iráku. Toto působení bylo realizováno v rámci koaličních sil a bylo realizováno v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN č.1546.

Operačním úkolem kontingentu byl výcvik iráckých policistů ve výcvikovém centru irácké policie, policejní zabezpečení MND SE (Multinational Division South East) a plnění úkolů v NTM-I (NATO Training Mission - Iraq). Prostorem odpovědnosti byl operační prostor stanovený velitelem MND SE, zahrnující provincie

⁴² MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. Brno : Centrum strategických studií, 2005, s. 189.

Al Muthana, Maysan, Al Basrah, Dhi Quar. V prostoru odpovědnosti plnil KVP operační úkol. Místem nasazení byla základna Al Shaibah.

Mezi další úkoly kromě výcviku iráckých policistů na kterých se vojenští policisté podíleli patřilo zejména :

- ochrana konvojů přepravujících logistické zabezpečení základny Al Shaibah. Tyto konvoje byly neustále napadány teroristickými skupinami za pomoci nástražných výbušných zařízení a po zastavení konvoje docházelo k napadení osádek a řidičů palnými zbraněmi a následnému rabování přepravovaného materiálu.
- ochrana a doprovody VIP
- začlenění do „recovery teamů“ - tyto týmy držely neustálou pohotovost pro případ nečekaných událostí (napadení konvojů, havárie či porucha vozidel v nebezpečném prostoru nasazení atd.) a poskytovaly potřebnou podporu v těchto případech z důvodu možného napadení teroristickými skupinami.
- kontrola výkonu služby iráckých policistů a policejních stanic. Zde největší nebezpečí spočívalo v kolaboraci iráckých policistů s místními teroristickými skupinami, což se v některých případech potvrdilo. Jako příklad mohu uvést : patrola přijela zkontrolovat činnost a přítomnost policistů na irácké policejní stanici ve městě Basra. O příjezdu českých vojenských policistů na stanici nikdo z iráčanů nevěděl, ale po odchodu ze stanice byli vojenští policisté napadeni odstřelovači, kteří byli strategicky rozmístěni kolem policejní stanice. Tyto případy se opakovali, takže z tohoto lze vyvodit kdo teroristy mohl informovat o přítomnosti české vojenské patroly na stanici. Nemluvě o tom, že na jedné policejní stanici bylo ve dvoře nalezeno funkční raketové odpalovací zařízení.
- pyrotechnická kontrola vozidel a osob iráckých zaměstnanců pracujících na základně Al Shaibah, která byla zároveň i základnou Aliančních partnerů.

7.7.3. Mise AČR v Afganistánu

Vláda České republiky učinila rozhodnutí zřídit provinční rekonstrukční tým v afghánské provincii Lógar. Hlavním důvodem tohoto rozhodnutí je posílit účast České republiky na rekonstrukci Afghánistánu v rámci zajištění stability a bezpečnosti země v rámci úsilí mezinárodního společenství k zajištění stability a bezpečnosti země s účastí do 645 vojáků v rámci mise ISAF.

Zároveň s misí ISAF probíhá operace Trvalá svoboda, ve které působí kontingent příslušníků 601. skupiny speciálních sil AČR v počtu do sto osob. Tato operace je reakcí na teroristické útoky z 11. září 2001 a hlavním cílem je eliminace teroristů na území Afghánistánu. Obě dvě mise probíhají s oficiálním souhlasem afghánské vlády a po právní stránce v souladu s rezolucemi OSN.

Základem provinčního rekonstrukčního týmu byli příslušníci 4. brigády rychlého nasazení a 7. mechanizované brigády, kteří tam působí i v současné době.

Tyto kontingenty byly a jsou částečně závislé na americké logistice, která českým vojákům poskytuje zejména obrněná vozidla Humvee, rušičky, vysílačky apod. a poskytuje také veškerý servis této techniky. Český kontingent na oplátku vypomáhá se zajišťováním bezpečnostních patrol, jelikož americká strana trpí nedostatkem lidí v oblasti Lógar.

Čeští vojáci se také potýkají s dílčími problémy při obsluze zbraní a techniky, jelikož tato je v místě nasazení jiná než v České republice, ale díky profesionalitě s jakou k těmto věcem přistupují již v přípravě, se tyto problémy daří rychle a pružně odstranit. Jedná se například o lafetaci kulometů DŠK, PKB a granátometu ADS-17, která je od české lafetace poněkud odlišná, ale vojákům se podařilo zvládnout ovládání těchto zbraní již v české republice a vozidla Humvee vyzkoušeli již v přípravě na americké základně v Německu.

Součástí kontingentu jsou i příslušníci vojenské policie, kteří se podílejí na vedení výcviku Afghánské národní polici. Tyto kurzy realizují vojenští policisté již s bohatými zkušenostmi, které nabyli při podobné misi na území Iráku.

Kontingenty jenž v této oblasti působí jsou pod neustálým tlakem teroristických skupin. Jedná se především o časté raketové útoky na základny. Kolony a patroly bývají často napadány palbou z ručních palných zbraní a ve využití nástražných výbušných systémů.

I přes tyto skutečnosti plní kontingenty AČR v Afghánistánu operační úkoly na výtečné úrovni o čemž svědčí vynikající hodnocení partnerů NATO.

Závěr

Dnešní společnost zatím nemá skutečnou obranu vůči teroristickým akcím. Terorismus je značně adaptabilní, kreativní a dokáže udeřit v nejrůznějších podmínkách a situacích na celém světě. Počet, brutalita a dopad teroristických aktivit mají neustálou rostoucí tendenci. Původní představy, že terorismus se podaří zcela eliminovat, se jeví jako velmi nepravděpodobná a nereálná.

Terorismus je mezinárodní fenomén, který žádá globální protipatření, zejména bilaterální spolupráci států při přijímání a realizaci těchto opatření. Je nutné, aby se jednotlivé země shodly v tom, které organizace a aktivity lze označit za teroristické a postupovaly vůči nim s náležitou tvrdostí. Jedná se zejména o eliminaci a zmrazení finančních zdrojů teroristům.

Takovéto kroky však přesahují možnosti jednotlivých zemí a proto je nutné vést boj s terorismem na mezinárodní úrovni.

Důležitou roli v boji s terorismem mají zpravodajské služby, avšak dokud si tyto státní složky budou počínat „jako stát ve státě“ a výměna informací a spolupráce mezi nimi budou jako dosud, nemůže být nikdy zápas s terorismem dlouhodobě úspěšný.

Všechny formy terorismu jsou silně negativní jevy dnešní společnosti, které jsou schopny narušit chod celé společnosti, ať již po stránce politické, sociální nebo hospodářské. Dopad všech větších ničivých akcí (spojených s teroristickými útoky) na burzy, ceny ropy, zlata, deviz, atd. je nyní, v éře pokročilé globalizace, vždy přítomen a je součástí cílů teroristů.

Nezastupitelnou úlohu v boji s terorismem má i trestní právo. České právo se v protiteroristické oblasti přizpůsobovalo především univerzálním normám proti terorismu (přejímalo i mezinárodní sankční závazky) a v poslední době zvláště legislativě EU v dané oblasti. Projevilo se to i v trestně právní oblasti, kde již v roce 1993 byl zaveden trestný čin teroru (§ 93 trestního zákona) a v roce 2004 trestný čin teroristického útoku (§ 95 trestního zákona). Proti terorismu je využitelná celá řada norem trestního práva hmotného (propojení terorismu s nedovoleným obchodem se

zbraněmi a s ilegálními způsoby jeho financování) i procesního (včetně evropského zatýkacího rozkazu).

Z hlediska obecných předpokladů pro terorismus existovala a existuje u části lidí ochota realizovat teroristické aktivity. Projevy terorismu (alespoň ve stádiu pokusů o něj) lze pravděpodobně očekávat i v budoucnu.

Ve své práci jsem se pokusil podat výklad terorismu, především samotného pojmu, jeho typů a metod. Další část je zaměřena na výklad protiteroristických opatření, a to jak ve světě, tak v České republice – především v trestním právu. Rovněž se snažím popsat vývoj terorismu od jeho historie až po současnost. Tomu, jaký vliv měl terorismus na Českou republiku, a to nejen v oblasti trestního práva. Tomuto je věnována závěrečná část mé bakalářské práce.

LITERÁRNÍ ZDROJE

1. BEDRNOVÁ, E., NOVÝ, I. a kol. *Psychologie a sociologie řízení*. 3. vyd. Praha : Management Press, 2007. 798 s. ISBN 978-80-7261-169-0.
2. BITTMAN, L. *Mezinárodní dezinformace*. 1. vyd. Praha : Mladá Fronta, 2000. 358 s. ISBN 80-204-0843-6.
3. BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. 1. vyd. Praha : Police History, 1999. 140 s. ISBN 80-90-2670-1-7.
4. BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus II*. 1. vyd. Praha : Police History, 1999. 180 s. ISBN 80-90-2670-4-1.
5. BRZYBOHATÝ, M. *Současné vývojové trendy terorismu a vybrané pedagogické problémy výcviku speciálních jednotek*. 1. vyd. Praha : Policejní akademie ČR, 2001. 101 s. ISBN 80-7251-073-8.
6. CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha : Linde, 2001. 176 s. ISBN 80-7201-265-7.
7. DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. 1. vyd. Praha : Linde, 2005. 144 s. ISBN 80-7201-524-9.
8. JANÍČEK, M. *Pyrotechnická ochrana před terorismem*. Vyškov : Educa Consulting, 2002. 176 s. ISBN 80-902089-6-7.
9. JANÍČEK, M. *Pyrotechnik v boji proti terorismu*. 1. vyd. Praha : Deus, 2001. 175 s. ISBN 80-86215-17-2.
10. KOL. AUTORŮ. *Terorismus a my*. 1. vyd. Praha : Computer press, 2001. 140 s. ISBN 80-7226-584-9.

11. KOL. AUTORŮ. *Encyklopedie – světový terorismus*. 1. vyd. Praha : Svojtka &Co., 2001. 536 s. ISBN 80-7237-340-4.
12. MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno : Centrum strategických studií, 2005. 476 s. ISBN 80-903333-8-9.
13. MORAVČÍK, J. *Informační operace Armády České republiky*. Brno : ÚSS VA, 2002.
14. POHLY, M. DURÁN, CH. *Usáma bin Ládín*. 1. vyd. Brno : Jota, 2001. 132 s. ISBN 80-7217-153-4.
15. PITSCHMANN, V. *Jaderné zbraně: nejvyšší forma zabíjení*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 2005. 390 s. ISBN 80-206-0784-6.
16. PRYMULA, R. A KOL. *Biologický a chemický terorismus*. Praha : Grada Publishing, 2001. 152 s. ISBN 80-247-0288-6.
17. ŠEDIVÝ, J. *Nové paradigma terorismu*. In *Mezinárodní politika* 1/2003.
18. ŠLACHTA, M. *Ohniska napětí ve světě*. 1. vyd. Praha : Kartografie, 2007. 187 s. ISBN 80-7011-926-8.
19. ŠTURMA, P. NOVÁKOVÁ, J. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2003. 362 s. ISBN 80-7179-305-1.
20. *Doktrína AČR v mnohonárodních operacích*. Vyškov : ŘeVD, 2007.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

1. ČESKOSLOVENSKÁ ARMÁDA [online].[cit. 2009-03-12]. Dostupný z <<http://www.armada.vojenstvi.cz/povalecna/chronologie/index.htm>>
2. WIKIPEDIE Otevřená encyklopedie [online].[cit. 2009-01-10]. Dostupný z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jadern%C3%A1_zbra%C5%88>
3. WIKIPEDIE Otevřená encyklopedie [online].[cit. 2009-02-12]. Dostupný z <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Terrorismus>>

ABSTRAKT

PETR, M. *Terorismus, vývoj, současné formy a role zahraničních misí : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 66 s. Vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Pecka Emanuel, CSc.

Klíčová slova: terorismus, teror, extremismus, právní úprava, prevence, rizikové faktory, vojenské operace, zahraniční mise

Bakalářská práce se zabývá pohledem na terorismus v celosvětovém měřítku. Nejdříve se snaží systematicky vysvětlit základní definici pojmů souvisejících s tématem a současně postupný vývoj, který může teroristické aktivity ovlivňovat. Dále popisuje významné rizikové faktory, které predisponují vznik a vývoj terorismu. Závěrem se práce zabývá aktuální právní úpravou ve světě, České republice a významem zahraničních misí AČR v boji s terorismem

ABSTRACT

PETR, M. *Terrorism, its development, current forms and the role of foreign mission : A Thesis*. České Budějovice : College of European and Regional Studies, 2009. 66 p. Supervisor prof. PhDr. Pecka Emanuel, CSc.

Key words: terrorism, terror, extremism, legal regulations, prevention, risk factors, military ops, foreign missions

The thesis work takes a look on terrorism in a global scale. Firstly it tries to systematically explain basic expressions regarding the topic and gradual development which may influence terroristic activities. Secondly it describes hazard factors which predestine rise and development of terrorism. In the last part the work deals with legal regulations in the world and in the Czech Republic and also deals with the importance of foreign missions of the Army of the Czech Republic in fighting terrorism.